

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH DIDAKTIK

Specialpedagogisk forskning

- En innehållsanalys av forskningen vid enheten för
specialpedagogik i relation till utbildningsplanen för
specialpedagoger respektive speciallärare under 2000/talet.

Linda Edman

Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Specialpedagogiska programmet, PS 8805
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt 2009
Handledare:	Bertil Gustafsson
Examinator:	Anders Hill

Abstract

Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Specialpedagogiska programmet, PS 8805
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt 2009
Handledare:	Bertil Gustafsson
Examinator:	Anders Hill
Nyckelord:	Specialpedagogisk forskning, specialpedagog, speciallärare

Syfte:

Syftet med studien är att ta reda på vilka skolformer som uppmärksammas i den forskningen som genomförs på Enheten för Specialpedagogik på Göteborgs Universitet samt hur densamma förhåller sig till de delmål GU har för utbildningen av specialpedagoger samt speciallärare.

Teori:

Specialpedagogik är ett otydligt kunskapsområde. Gränserna mellan pedagogik och specialpedagogik är suddiga. Den specialpedagogiska forskningen i Sverige har historiskt sätt varit fokuserat på individen men under senare år har även miljön fått större plats.

Grundskolan är utan tvekan den mest uppmärksammade skolformen inom den specialpedagogiska forskningen. Ingen annan skolform kan jämföras med det utrymmet grundskolan har fått.

Forskning presenterar oftast inte resultat som direkt kan användas i praktiken. Teorin kan ses som ett tankeverktyg som öppnar ögonen för nya tankesätt för praktikern.

Forskningssociologin visar att forskarnas personliga intressen påverkar vad det forskas om, hur forskningen utförs och hur resultaten används.

Metod:

Den här studien bygger på en textanalys av det material som publicerats av författare verksamma på Enheten för Specialpedagogik på Göteborgs Universitet from 2000 tom 2008. Materialet jämförs med de delmål som Göteborgs Universitet har fastställt för utbildningen för specialpedagoger samt speciallärare HT 2009. Undersökningen har ett positivistiskt förhållningssätt. Studien bygger på en kombination av en kvantitativ och kvalitativ innehållsanalys.

Resultat:

Grundskolan är den skolform som utan tvekan har störst plats inom den specialpedagogiska forskningen på GU. Den vanligaste vinklingen i de aktuella publikationerna är organisationsnivå. Dern näst vanligaste är individnivån. Gruppnivå och systemnivån har fått ungefär lika stort utrymme i publikationerna.

När det gäller kopplingen till delmålen för blivande specialpedagoger/ speciallärare syns en tendens att ju mer konkret område ju mindre koppling i den specialpedagogiska forskningen. Specialpedagogik, allmänt toppar med 25 % och längst ner hittar vi språk läs och skriv inlärning med 2 %.

Innehållsförteckning

Abstract	i
Innehållsförteckning	ii
1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar	1
3. Litteraturgenomgång	2
3.1 Kunskapsområdet specialpedagogik	2
3.2 Specialpedagogisk forskning i Sverige, en kort översikt	3
3.3 Skolformerna i den specialpedagogiska forskningen	5
3.5 Göteborgs Universitets utbildningsplaner för specialpedagoger samt speciallärare	6
3.7 Forskningens kontext.....	7
3.8 Sammanfattning litteraturgenomgång	8
4. Metod.....	10
4.1 Val av vetenskaplig tradition.....	10
4.2 Val av instrument för insamling av data.....	10
4.3 Urval	11
4.4 Bearbetning av materialet.....	11
4.4.1 Analysverktyg.....	11
4.5 Generaliserbarhet.....	13
4.6 Reliabilitet och validitet	13
5. Resultat.....	15
5.1 Rapporter	15
5.2 Konferansbidrag	17
5.3 Avhandlingar	18
5.4 Böcker.....	20
5.5 Kapitel	21
5.6 Artiklar	22
5.7 Sammanfattning analys	24
6. Diskussion	27
6.1 Metod diskussion.....	27
6.2 Resultat diskussion	28
6.3 Förslag på fortsatt forskning.....	30
6.4 Avslutande ord.....	30
Referenslista.....	31
Bilaga 1. Exempel på analysmodellen	40

1. Inledning

Förskolan är min professionella bas eftersom det är där jag kommer att arbeta som specialpedagog. Utbildningen till specialpedagog rekryterar studenter från de olika lärarkategorierna, därmed får man som student en inblick i specialpedagogik på olika skolområden. Jag har under utbildningen saknat en djupare inblick i den specialpedagogiska forskningen i just förskolan. Detta har gjort att jag funderat över hur stort utrymme förskolan har i den specialpedagogiska forskningen. Överhuvudtaget har jag upplevt kunskapsområdet Specialpedagogik som svårdefinierat och inte riktigt fått grepp om kopplingen mellan forskningen och praktik.

När jag började undersöka avhandlingar från de specialpedagogiska enheterna i Sverige upptäckte jag att det inte finns mycket specialpedagogisk forskning som har koppling till förskolan. Detta fick mig att fundera över var fokusen i den specialpedagogiska forskningen finns både gällande skolformer och gällande individ/grupp/individ nivå.

Från början var min ansats att göra en litteraturstudie över de avhandlingar som publicerats i ämnet Specialpedagogik under 2000-talet. På grund av det begränsade antalet avhandlingar i ämnet så utökade jag mitt eventuella undersökningsmaterial till alla specialpedagogiska publikationer författade på Universitetet och högskolor runt om i Sverige. Materialet blev då för stort så slutligen bestämde jag att begränsa urvalet till alla publikationer från Enheten för specialpedagogik vid Göteborgs Universitet under 2000-talet.

För att knyta an till mina ursprungliga tankar om utbildningens koppling till den aktuella forskningen kommer jag att göra en analys av materialet och jämföra med målen för specialpedagog samt speciallärarutbildningen på Göteborgs Universitet.

2. Syfte och frågeställningar

2.2 Syfte

Syftet med studien är att ta reda på vilka skolformer som uppmärksammas i den forskningen som genomförs på Enheten för Specialpedagogik på Göteborgs Universitet samt hur densamma förhåller sig till utbildningsplanen GU har för utbildningen av specialpedagoger respektive speciallärare.

2.3 Frågeställningar

I vilken utsträckning behandlas de olika skolformerna samt individ, grupp, organisation och systemnivåerna av forskningen på enheten för specialpedagogik på GU?

Hur förhåller sig forskningen på enheten för specialpedagogik på GU till utbildningsplanen som GU har för specialpedagoger respektive speciallärare?

3. Litteraturgenomgång

Här knyter jag an till relevant litteratur som bl.a. tar upp forskningen inom det specialpedagogiska området i Sverige. För att göra texten översiktlig har jag delat upp texten i olika delar för att läsaren lättare ska få en översikt av vad som redovisas.

En beskrivning av kunskapsområdet görs för att ge en förståelse för det område som forskningen som ska analyseras har sin grund i (avsnitt 3.1). I nästa avsnitt ges en lite närmare beskrivning av den specialpedagogiska forskningen i Sverige (avsnitt 3.2). Skolformernas roll och den specialpedagogiska forskningen har fått ett eget kapitel för att belysa detta lite extra (avsnitt 3.3). Eftersom litteraturstudien fokuserar på forskningen på Göteborgs Universitet följer en beskrivning av enheten för specialpedagogikens forskningsfokus (avsnitt 3.4). Detta avsnitt följs av en genomgång av utbildningsplanerna för specialpedagoger och speciallärare som också är en viktig del av undersökningen (avsnitt 3.5). Nästa avsnitt belyser relationen mellan forskning och praktik (kapitel 3.6). Avslutningsvis så behandlas forskningens kontext (avsnitt 3.7).

3.1 Kunskapsområdet specialpedagogik

Det specialpedagogiska forskningsfältet är ett ungt kunskapsområde. I Sverige inrättades den första professuren med specialpedagogik i ämnesbeskrivningen vid Göteborgs Universitet, praktisk pedagogik med specialpedagogik, i slutet av 60-talet. Först i början av 1990-talet kom det två professurer med enbart specialpedagogisk inriktning, en i Göteborg och den andra i Stockholm. Dessa verkade först under de pedagogiska institutionerna, under 1990-talet har sedan de specialpedagogiska enheterna etablerat sina forskningsmiljöer mer och mer. (Emanuelsson, 2001).

Att definiera kunskapsområdet Specialpedagogik är problematiskt (Persson, 2001). Det är tydligt att specialpedagogik ingår i det allmänna pedagogiska kunskapsområdet. Det är dock svårt att avgöra var gränsen går mellan specialpedagogik och pedagogik.

Specialpedagogik är ett flervetenskapligt område, från början med psykologiska och medicinska utgångspunkter och senare även med ett samhällsorienterat utbildningssociologiskt perspektiv (Persson, 2004)(Emanuelsson m.fl., 2001)(Nilholm, 2007)

“Den oklarhet som karakteriserar specialpedagogiken som verksamhet sägs också återfinnas inom den specialpedagogiska forskningen” (Ahlberg, 2001, s.88).

Det specialpedagogiska kunskapsområdet har debatterats flitigt under senare år. I flertalet artiklar, rapporter och böcker diskuteras kunskapsområdet specialpedagogikens innebörd och vilken forskning som är angelägen för ämnet (Nilholm, 2007) (Ahlberg, 2001).

En följd av svårigheterna att identifiera kunskapsområdet är att det finns ett flertal olika definitioner. Nedan följer två exempel.

“Specialpedagogik är ett kunskapsområde med rötter i den pedagogiska disciplinen med uppgift att stötta pedagogiken då variationen av elevers olikheter medför att den vanliga pedagogiken inte räcker till” (Persson, 2004)

”[S]pecialpedagogik ska ses som ett självständigt kunskapsområde där utbildningspolitiska mål utgör en väsentlig grund för specialpedagogikens normativa inslag” (Regeringskansliet, 2007, s 163).

I den första definitionen ses specialpedagogiken som en stöttepelare till pedagogiken medan det andra citatet förstärker dess roll som ett självständigt kunskapsområde.

Det finns enligt Emanuelsson m.fl. (2001) två perspektiv på hur man ser på barn i behov av särskilt stöd; kategoriskt och relationellt. Det kategoriska är individbaserat och ser inlärningsproblemen som knutna till det enskilda barnet. Fokus ligger här på hur man kan utveckla det enskilda barnet. Detta synsätt har dominerat under 1900-talet. Det relationella ser mer till organisationen av inläringen, omgivningen och miljön där barnet befinner sig. Fokus ligger då på hur man kan förändra miljön för att integrera barnet. I forskningen har det andra perspektivet ökat på senare år, dock utan att dominera.

Även Ahlberg (2007) urskiljer två dominerande specialpedagogiska synsätt, individinriktat samt deltagarperspektiv. I den första är det individen som står i fokus när det gäller att hitta förklaringsmodeller medan deltagarperspektivet ligger fokus på individens samspel med omgivningen. (Ahlberg, 2007)

3.2 Specialpedagogisk forskning i Sverige, en kort översikt

Här följer en beskrivning av den specialpedagogiska forskningen i Sverige ifrån 1970 och framåt.

Emanuelsson (1983) sammanställde en kunskapsöversikt i början av 1980-talet som behandlar skrifter och artiklar från 1970 och framåt. Redan i titeln, “Verksamhet bland elever med svårigheter eller arbete med elevers svårigheter.”, fångar Emanuelsson dåtidens dilemma. Denna översikt har Emanuelsson begränsat ämnesområdet till “förutsättningar för och krav på ”integrerade” undervisningssituationer och utbildningsprogram”(a.a.,s.6). Forskning som Emanuelsson kategoriserar som behandlingsforskning, t.ex. kring olika hjälpmedel har inte medtagits i sammanställningen. Forskningsöversikt gjordes på uppdrag av Skolöverstyrelsen (Emanuelsson, 1983). I denna sammanställning “- har begreppet Specialpedagogik som kunskaps- och kompetensområdet varit liktydigt med specialundervisning. Detta senare begrepp stod i stort sett för en speciell undervisning för speciella elever genomförd av speciella lärare i speciella miljöer, d v s skild från annan, oftast kallad vanlig eller normal undervisning.” (Emanuelsson m.fl., 2001, s 10).

Rosenqvist (1995) sammanställer i mitten av 1990-talet en översikt av de specialpedagogiska forskningsmiljöerna. Han anser att flertalet studier inte har någon tydlig teoribildning att - relatera det undersökta problemområdet till. Enligt Rosenqvist saknar det specialpedagogiska forskningsfältet en tydligt forskningsbaserad kunskapsgrund.

Skolverket initierade i början av 2000-talet en forsknings- och kunskapsöversikt över det specialpedagogiska området. Här ligger fokus på forskning som är gjord under senare halvan av 1990-talet. I rapporten görs en sammanställning av specialpedagogisk relevant forskning, dvs. inte bara specifik specialpedagogisk forskning utan även relaterade ämnen som t.ex. handikappforskning (Emanuelsson m.fl., 2001). Specialpedagogikens utveckling under 1990-talet har kännetecknats av att man åtskiljt specialpedagogisk forskning och den mer renodlade

handikappforskningen som bedrivs inom medicin, teknik, psykologi. (Persson, 2004) Från att forskningen har varit mer kategorisk har det svängt över till att vara mer relationell. Persson menar att den miljörelaterade forskningen har getts större utrymme vid sidan om den individinriktade forskningen. Kunskapsfältet har vidgats (Persson, 2001, Persson, 2004).

Den senaste sammanställningen inom forskningsområdet specialpedagogik är "Särskilt stöd i grundskolan" (Skolverket, 2008). Den fokuserar som titeln antyder just på grundskolan. Sammanställningen bygger på rapporter som Skolverket samt Myndigheten för skolutveckling har publicerat från år 2000 och svenska avhandlingar publicerade under 2006 och 2007, statistik från skolverket samt resultat från Skolverkets utbildningsinspektion även attitydundersökningar ingår även i studien. Här konstateras att de senaste årens forskning har gett en kunskapsökning "om det särskilda stödets innehåll och utformning och när det gäller vilka elever som får särskilt stöd."(Skolverket, s.78) Det uppmärksammas även att flertalet av avhandlingarna har haft en kvalitativ ansats som gör det svårt att göra långtgående generaliseringar. "Däremot ger de värdefulla bidrag till en fördjupad förståelse av skolsituationen och eleverna och många uppslag till fortsatta studier." (a.a., s.78)

I sin kunskapsöversikt av forskning inom det specialpedagogiska området uppmärksammar Emanuelsson, Persson & Rosenqvist (2001) följande huvudfokus/inriktningar:

1. Enskilda skolämnen eller motsvarande
2. Diagnostiserande funktionshinder och/eller syndrom eller på annat sätt identifierande karakteristiska hos enskilda elever.
3. Studier av behov av specialundervisning i bredare mening och perspektiv än under 1 och/eller 2. Diagnostiserande funktionshinder och/eller syndrome eller på annat sätt identifierande karakteristiska hos enskilda elever.
4. Utvärdering och effektstudier av vidtagna speciella åtgärder huvudsakligen på individnivå. Diagnostiserande funktionshinder och/eller syndrome eller på annat sätt identifierande karakteristiska hos enskilda elever.
5. Studier av organisation och individplacering, integrering och/eller "inclusion" etc. Diagnostiserande funktionshinder och/eller syndrome eller på annat sätt identifierande karakteristiska hos enskilda elever.
6. Studier av normalitet – avvikelse – differentiering och relationer till specialpedagogikens roll och funktioner. Diagnostiserande funktionshinder och/eller syndrome eller på annat sätt identifierande karakteristiska hos enskilda elever.

3.3 Skolformerna i den specialpedagogiska forskningen

Här följer en beskrivning av de olika skolformernas roll i den specialpedagogiska forskningen.

Emanuelsson m.fl. (2001) fick i början av 2000-talet uppgiften att sammanställa en kunskapsöversikt över forskningen inom det specialpedagogiska området. Uppdraget bestod i att alla skolformerna skulle sammanställas var och en för sig. Men det visade sig att det inte var ett bra upplägg för rapporten eftersom forskningsprojekten har en mycket ojämn fördelning mellan de olika skolformerna.

Trots att det redan i förskolan görs många specialpedagogiska insatser finns det inte mycket specialpedagogisk forskning kring förskolan och förskolepedagogiken. I översikten finner forskarna inte ett enda forskningsprojekt som de anser kunna kategorisera som en förskolestudie, där det är fokus på den pedagogiska verksamheten i förskolemiljöer. De konstaterar dock det finns en hel del studier där barn i förskoleåldrarna förekommer, dessa fokuserar mest på individuella insatser i form av träningsprogram och habiliteringsinsatser.

Siljehag (2007) konstaterar även hon i sin avhandling att både förskole- och fritidspedagogiken har fått liten uppmärksamhet inom kunskapsområdet specialpedagogik.

Grundskolan är den absolut mest uppmärksammade skolformen inom specialpedagogik. Även i de projekt där frågeställningar och problematiken kan tolkas som icke specifika för grundskolan så har det empiriska materialet inhämtats från just grundskolemiljö (Emanuelsson m.fl., 2001).

Den specialpedagogiska forskningen med anknytning till gymnasieskolan är mycket begränsad. I den forskning som gjorts inom grundskolan samt särskola kan man finna inslag som kan vara av intresse för gymnasieskolan (Emanuelsson m.fl., 2001)

Rosenqvist hittar i sammanställningen över den specialpedagogiska forskning inom särskolan ett fåtal forskningsprojekt som kan knytas direkt till särskolan (a.a. Emanuelsson m.fl. 2001).

Forskningsprojekten inom det specialpedagogiska området har en mycket ojämn fördelning över skolformerna. I Skolverkets forsknings och kunskapsöversikt från 2001 konstateras att grundskolan är den dominerande skolformen i specialpedagogisk forskning. Även i många fall där problematiken och frågeställningarna är mer övergripande används oftast empiriskt material från grundskolan. Emanuelsson m.fl. (2001) konstaterar även de att det inte finns något forskningsprojekt eller någon studie som skulle kunna kategoriseras som en förskolestudie. "Med detta menas då att forskningen skulle vara inriktad på att studera förhållanden och frågeställningar direkt relaterade till den pedagogiska verksamheten i dessa miljöer." (a.a., s.29) Författarna finner dock att den forskning angående barn i förskoleåldern som finns fokuserar på individuella utvecklingsprocesser.

Några forskningsprojekt som kan klassas som skolformsövergripande ansåg de sig (Emanuelsson m.fl. (2001) inte hitta. Däremot fann de forskning rörande grundskolan som skulle kunna ses som relevanta för andra skolformer.

3.4 Forskningsfokus på enheten för specialpedagogik på Göteborgs Universitet

Vid Enheten för specialpedagogik vid GU ges följande presentation av forskningen. "Arbetet vilar på en sammanhållande plattform som utgår från ett inkluderande synsätt med fokus på barns, elevers och vuxnas delaktighet, kommunikation och lärande i olika kontexter och situationer. Villkor och förutsättningar för att möta människors olikhet är centralt." (Enheten för specialpedagogik, 2008).

Vidare beskrivs att tidigare forskning är basen och syftet är att förstärka den pedagogiska fokuseringen för hur skolan kan utvecklas till en miljö för delaktighet och lärande. Även begreppet exkludering fokuseras för att kunna identifiera och granska processer som kan leda till utanförskap. Både individers förutsättningar samt olika faktorer som kan ha inverkan på pedagogiska verksamheters möjligheter att skapa de bästa möjligheterna för lärande och delaktighet (Forskning, forskningsmiljö: specialpedagogik, 2009).

3.5 Göteborgs Universitets utbildningsplaner för specialpedagoger samt speciallärare

Utbildningsplanerna för speciallärare/specialpedagoger används som redskap i denna uppsats. Här följer en beskrivning av dessa.

Utbildningsplanerna vilar på examensförordningen som anges i svenskförfattningssamling. Specialpedagog- och speciallärareutbildningen har precis genomgått en förändring. 2008 återinfördes speciallärareutbildningen. Under 17 år före återinförandet har endast utbildning till Specialpedagog funnits. (Regeringskansliet, 2007). Numera finns det således två påbyggnadsutbildningar inom det specialpedagogiska området. I denna uppsats använder jag de senaste reviderade versionerna av utbildningsplanerna som börjar gälla under höstterminen 2009 -(Göteborgs Universitet, 2009a) (Göteborgs universitet, 2009b).

Målen för de olika utbildningarna är:

För specialpedagogexamen skall studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som specialpedagog för barn och elever i behov av särskilt stöd inom förskola, förskoleklass, fritidshem, skola eller vuxenutbildning. (Göteborgs Universitet, 2009b, s1)

För speciallärarexamen skall studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som speciallärare för barn och elever inom förskoleklass, skola och vuxenutbildning, som har behov av särskilt stöd i språk-, skriv-, läs-, eller matematikutveckling. (Göteborgs Universitet, 2009a, s1)

Målformuleringarna har delats in i tre olika områden samma för båda utbildningsplanerna.

Första området är *Kunskap och förståelse*. Här är det den blivande specialläraren samt specialpedagogens teoretiska kunskaper som är i fokus. Inom båda inriktningarna skall studenten " - visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om sambandet mellan

vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen”
Speciallärestudenterna skall även uppvisa fördjupade kunskaper inom språk- och begreppsutveckling. Speciallärestudenten skall även fokusera på något av områdena elevers lärande samt språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling. Goda kunskaper i bedömningsfrågor och betygssättning hör även till speciallärestudentens kunskapsbas. Specialpedagogens fokus ligger på en “fördjupad kunskap och förståelse inom specialpedagogik”

Inom det andra området *Färdighet och förmåga* är fokus på de olika uppgifterna som kan förekomma för speciallärestudenten och specialpedagogen, t.ex. utredare, skolutvecklare och handledare. Exempel på gemensamma mål är att visa förmåga att kritiskt och självständigt identifiera, analysera och medverka i förebyggande arbete och i arbetet med att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer. För speciallärestudenten är fokus på individnivå medan specialpedagogen har ett större spektrum d.v.s. individ-, grupp- och organisationsnivå.

Inom det tredje området, *värderingsförmåga och förhållningssätt*, belyses olika egenskaper som studenten ska besitta, t.ex. självkännet, empatisk förmåga, en analyserande förmåga där olika relevanta aspekter beaktas såsom vetenskap, samhälle och etik .

3.6 Relationen forskning och praktik

“Lever den pedagogiska forskningen och skolan i helt skilda världar?” frågar sig Fejan Ljunghill (2006) i en artikel. Ahlström som här intervjuas anser att forskare sällan kan visa vägar i praktiska frågor. Vidare förklarar hon sitt synsätt på att forskarens uppgift är att agera varnare, “en som kan peka på konsekvenser av en handlingsväg och en som kan blotta andra perspektiv än de gängse”.

Persson förklarar relationen mellan teori och praktik med att teorin är ett tankeverktyg som kan användas för att förstå olika pedagogiska och specialpedagogiska företeelser. (Persson, 2004) Vidare påpekar han att det är ett naivt synsätt att anse att ingen teori behövs som vägledning i det praktiska arbetet. Persson påpekar att ”All praktisk-pedagogisk verksamhet är, om än inte explicit, grundad i någon teori”. Han belyser även att ‘det är klokt att på ett teoretiskt plan vara medveten om, kunna reflektera över och motivera sin egen praxis” (a.a., s 194)

Enligt Ahlberg (2007) är aktionsforskning ett bra sätt att utföra forskning nära praktik. Specialpedagoger, lärare och forskare kan via aktionsforskning delta i en gemensam kunskapsbildning

“Den teoretiska kunskap som skapas genom aktionsforskning om villkor och förutsättningar för individens lärande, delaktighet och gemenskap kan utvecklas och fortlöpande utnyttjas i praktiken.” (a.a., s.93)

3.7 Forskningens kontext

Forskningsvärlden som kontext är komplext och forskningssociologin bör beaktas när man diskuterar forskning som fenomen och dess tillgänglighet. Därför avslutar jag litteraturdelen med ett kapitel om forskningens kontext.

Hellström (1999) belyser fem olika vetenskapliga normer som framtagits av kunskapsociologen Robert Merton.

Den första är *kommunalismen* vilken i princip innebär att all vetenskaplig forskning bör vara offentlig. Den andra är *universalism* vilken står för att värderingen bör vara objektiv och oberoende av forskarens bakgrund. *Oegennyttan* är den tredje normen den symboliserar att forskningen bedrivs för sin egen skull, dvs. i motsats till forskarens ev. egenintresse. Den fjärde normen syftar till att forskning alltid ska producera nya resultat, *Originalitet*. Den femte och sista handlar om att det naturliga förhållningssättet till all forskning är skepsism, som forskare bör man inte ta något för givet, *Organiserad skeptism*.

Hellström belyser hur dessa normer står i konflikt med en forskares personliga önskan om att bli erkänd. Denna konflikt kan komma att ta sig uttryck i hemlighetsmakeri, överdriven specialisering samt missriktad kritik etc. En forskares karriär bygger till att börja med på mängden av samt kvalitén på refererade artiklar. En annan nivå är hur många gånger en forskares refererade artiklar citeras av andra forskare. Det finns speciella citationsindex för att mäta just detta. Nästa nivå är när en forskare knyts till ett visst begrepp eller metod och på så vis bidragit permanent till den vetenskapliga kunskapen. Det största erkännandet fås genom t.ex. ett prestigefyllt pris som nobelpriset. Det finns även andra typer av erkännande. De har alla gemensamt att de kopplas till forskaren som person, t.ex. en inbjudan till att vara ordförande på en konferens, en doktorsexamen, en professur o.s.v.

En informell process sker när vetenskapliga artiklar ska publiceras. När en vetenskaplig tidskrift godkänner en artikel ger den samtidigt forskaren ett erkännande som forskare. Olika vetenskapliga tidskrifter har olika status. "Forskaren ger information till dem han/hon önskar erkännande av. Detta är en informell eller "dold" process" (Hellström, 2009, s179). Om forskarsamhället vore byggt på Mertons normer skulle forskare dela med sig av sina resultat för att det vore moraliskt rätt att göra så och inte för sin egen vinnings skull.

För att illustrera problematiken har Brante (refererad i Hellström, 1999) formulerat några mot normer till Mertons.

Den första är *privatägande*, en forskare presenterar endast sina resultat om de kan vinna något på det. Den andra är *partikularism*, vilken innebär att det tas hänsyn till vem som utfört forskningen när teorier och hypoteser bedöms. Den tredje normen, *egennyttan*, illustrerar att forskaren sätter sitt egenintresse före den konkreta forskningen, d.v.s. att det finns ett egenintresse i att falsifiera andras forskning. Den fjärde, *opportunist*, handlar om att vetenskapliga resultat bör bygga på redan etablerade teorier. Forskare skickar ibland in i stort sett samma studie till olika tidskrifter i ett försök att maximera publiceringsfrekvensen. Den femte och sista normen, *organiserad dogmatism*, innebär att skepsism används för att skydda egenintresse i motsats till konstruktiv utveckling.

3.8 Sammanfattning litteraturgenomgång

Specialpedagogik är ett otydligt kunskapsområde, det finns många olika definitioner, de är lika men ändå olika. Gränserna mellan specialpedagogik och pedagogik är suddiga.

Kunskapsområdet specialpedagogik har en motsägelsefull funktion. Ett mål är att skapa en acceptans för olikheter och samtidigt skall man försöka minimera dessa olikheter.

Den specialpedagogiska forskningen i Sverige har historiskt varit fokuserad på individen och hur man kan förbättra det enskilda barnets situation. Under de senare årtiondena har

omgivningen och miljön fått större fokus. Idag används båda perspektiven för att hitta förklaringsmodeller och lösningar på hur man kan skapa en skola för alla.

Grundskolan är utan tvekan den mest uppmärksammade skolformen i den pedagogiska forskningen. Ingen annan skolform kan jämföras med det utrymmet som grundskolan har inom forskningen. I en hel del av den forskningen som gjorts inom grundskolan skulle dock frågeställningarna och syftet vara applicerbart även i andra skolformer men forskningsmaterialet är inhämtat från grundskolan. I de fall förskolan förekommer är det oftast en studie som fokuserar på individuella insatser i motsats till en studie i förskolemiljö.

Forskning presenterar oftast inte resultat som direkt kan användas i praktiken. Teorin kan ses som ett tankeverktyg som öppnar ögonen för nya tankesätt för praktikern. Aktionsforskning är ett exempel på forskning som bygger på ett nära samarbete mellan forskning och praktik. Aktionsforskning kan enkelt användas direkt i praktiken där den vuxit fram.

Forskningen växer fram i universitetsvärlden där det inte bara är resultaten som är viktiga. Forskningssociologi visar att forskarnas personliga intressen påverkar vad det forskas om, hur forskning utförs och hur resultaten används.

4. Metod

4.1 Val av vetenskaplig tradition

Det positivistiska och det hermeneutiska förhållningssätten inom forskning är varandras motsatser. Forskarens objektivitet i förhållandet till forskningsobjektet är den grundfilosofi som skiljer dem åt (Patel och Davidsson, 1994).

Reduktionismen är ett av positivismens viktiga kännetecken. Innebörden i reduktionismen är att ett problem bryts ner till mindre beståndsdelar som studeras. Forskarens förhållningssätt ska vara objektivt och dess personliga övertygelser som t.ex. religion och politik får inte påverka forskningsresultatet. Med detta förhållningssätt ska forskaren kunna ersättas av en annan forskares utan att forskningsprojektets resultat förändras. Inom hermeneutiken är förhållningssättet det motsatta. I sin tolkning av forskningsobjektet så utgår forskaren utifrån sina egna erfarenheter. Tolkningen blir då subjektiv eftersom den baseras på forskarens tankar, kunskaper, känslor och idéer (Patel och Davidsson, 1994).

Denna uppsats bygger på det positivistiska förhållningssättet. Syftet är att undersöka det faktiska förhållandet mellan forskning och utbildning. Forskarens egna erfarenheter ska inte ha någon påverkan på resultatet av studien.

4.2 Val av instrument för insamling av data

För att göra en tillförlitlig forskningsöversikt över de publikationerna bör en textanalys genomföras. En textanalys kan göras på många olika sätt. Efter att ha läst i metodböcker om olika sätt att göra textanalyser så framgår det att en innehållsanalys passar denna studies syfte. En innehållsanalys används för att kvantifiera någonting i texter. Det är en metod som hjälper till att skapa en överblick över ett textmaterial och därmed ger underlag för jämförelse (Bergström & Boreus, 2005).

Det finns en skillnad mellan kvalitativ och kvantitativ innehållsanalys. I en kvalitativ innehållsanalys kan det vara något som kvantifieras men då görs mer komplicerade tolkningar. En kvalitativ innehållsanalys kan även syfta på textanalyser där ingen kvantifiering förekommer. En kvantitativ innehållsanalys är mer konkret i kvantifieringen. En analys kan vara kvantitativ eller kvalitativ i olika grader (a.a.).

Först definierade jag denna innehållsanalys som kvantitativ eftersom den bygger på en mätning av olika företeelser i textmaterialet. Men efter att ha testat analysmetoden på några publikationer har jag blivit mer fundersam. Det är visserligen olika företeelser som kvantifieras men det krävs en lite mer avancerad tolkning än att bara kvantifiera för att placera in publikationerna på rätt plats i analysmodellen. Jag skulle vilja definiera studien som en kombination av kvantitativ samt kvalitativ innehållsanalys.

En innehållsanalys kan genomföras antingen manuellt eller med datorns hjälp. Med datorns hjälp är det lätt att behandla stora textmängder. Fördelen med den manuella analysen är att det finns mer utrymme för komplicerade tolkningar och bedömningar (Bergström & Boreus, 2005). I denna studie är materialet inte så stort och en mer komplicerad tolkning än att räkna ord krävs. En manuell analys är därför att föredra för en större validitet av bedömningarna.

4.3 Urval

Specialpedagogik är ett flervetenskapligt ämnesområde med stor bredd. Det är inte helt oproblematiskt att göra en översikt av den specialpedagogiska forskningen främst pga. dess kopplingar till andra ämnesområden (Emanuelsson, 2001). Eftersom detta endast är en c-uppsats kommer datainsamlandet att begränsas till publikationer publicerade från januari 2000 tom december 2008.

Urvalet av publikationer har gjorts via sökmotorn GUP på Göteborgs Universitets hemsida. "GUP innehåller referenser till material som publicerats av författare verksamma vid Göteborgs universitet" (E-publicera, 2009) Efter konsultation med personal på pedagogiska biblioteket samt på specialpedagogiska institutionen framkom att detta var den bästa sökvägen för ändamålet. Den senaste sökningen gjordes den 22 mars 2009. Antalet dokument vid den aktuella tidpunkten var 109 varav 6 var dubletter. Därmed bygger studien på 103 publikationer. I processen har jag eftersökt en publikationslista för institutionen men ej funnit någon samt fått information av bibliotekspersonalen om att några sådana inte existerade för de enskilda enheterna. I april hittades under arbetet med analysen av publikationerna en sökfunktion på GU's bibliotekshemsida där man kunde få fram enskilda enheternas publikationslistor. Jag jämförde denna med min tidigare sökning via GUP och de var i nästan helt identiska.

Undersökningsmaterialet består av rapporter, konferensbidrag, avhandlingar, böcker, kapitel i antologier och artiklar. Sökmotorn GUP länkar till en del av dokumenten som finns upplagda på internet. En del gick och hitta via sökning på sökmotorn google på internet. De allra flesta fanns dock på Pedagogiska biblioteket. Konferensbidragen var svårast att hitta, de fanns endast i ett fåtal fall på internet eller Pedagogiska Biblioteket. Jag skickade därför en förfrågan till de berörda forskarna om att få ta del av detta material.

4.4 Bearbetning av materialet

När urvalet är klart behövs en struktur för sammanställningen. Nästa steg är följaktigen att upprätta ett kodschema. När man konstruerar ett kodschema tar man ställning till vad det är som ska kvantifieras. De olika företeelserna kan kallas för kodenheter (Bergström, 2005). I denna innehållsanalys består de horisontella kodenheterna av de olika skolformerna. De vertikala kodenheterna grundas på de utbildningsmål som anges i utbildningsplanerna för specialpedagoger och speciallärare. Kodschemat kompletteras med en tabell som mäter hur frekvent individ, grupp, organisation och system nivåer används. För att illustrera hur kodschemat fungerar har jag gjort exempel på hur enskilda publikationer har tolkats (se bilaga 1).

4.4.1 Analysverktyg

I kodschemat (se Kodschema 1, Exempel 1) är skolformerna i fokus. De horisontella kategorierna består av de olika skolformerna. Dessa är förskola, förskoleklass, skolbarnomsorg, grundskola, specialskola/särskola, gymnasieskola, universitet samt vuxenutbildning. Den sista kodenheten benämns generell. Här hamnar publikationer som har en mer generell karaktär och inte vänder sig mot någon speciell skolform. Det kan t.ex. vara en publikation som behandlar handledning men som inte har någon koppling till någon specifik skolform utan där kunskapen med största sannolikhet kan användas inom alla de olika skolformerna.

Den vertikala kolumnen består av kategorier som bygger på de färdigheter och de förmågor som blivande specialpedagoger samt speciallärare förväntas införskaffa under utbildningen på GU. Dessa kategorier har tagits fram via analys av utbildningsplanerna för specialpedagoger samt speciallärare HT 2009. Arbetet med en rättvisande uppdelning av kodenheterna med koppling till delmålen i utbildningarna för speciallärare/specialpedagog har skett stegvis och det har gjorts provanalyser. I processen har jag använt all text ifrån delmålen i de aktuella utbildningsplanerna och försökt skapa kategorier.

Den delen som är konkret är målen inom det andra området, dvs. Färdigheter och förmågor. Det är dessa jag främst har fokuserat på i kodschemat. I litteraturgenomgången finns en närmare beskrivning av utbildningsplanerna. Det första området i utbildningsplanen handlar om kunskap och förståelse, dvs. att respektive student skall ha en baskunskap om det specialpedagogiska forskningsfältet. För specialläraren finns ett större fokus på språk, skriv och läs eller matematisk utveckling för barn och elever. Specialpedagogens fokus är specialpedagogiken som kunskapsområde. Det sista området handlar om värderingsförmåga och förhållningssätt och är svårt att mäta.

Nedan följer en beskrivning av respektive kodenhet.

Följande tre bygger på målen under Kunskap och förståelse i utbildningsplanerna.

Specialpedagogik som fokusområde

I denna kodenhet hamnar publikationer som kan relateras till allmän kunskap inom det specialpedagogiska fokusområdet.

Matematik

I denna kodenhet hamnar publikationer som har koppling till matematik och begreppsutveckling.

Språk, skriv och läsinlärning

I denna kodenhet hamnar publikationer med koppling till språk, skriv och läsutveckling.

Följande fyra kodenheter är sammanställda av de mål som finns under färdigheter och förmågor i utbildningsplanen.

Analys

Inom denna kodenhet så hamnar publikationer som innehåller kunskaper som kan hjälpa specialläraren/specialpedagogen i analys processen. T.ex. metoder för bedömningar och kunskaper som kan vara behjälpliga i pedagogiska utredningar.

Åtgärder

Inom denna kodenhet hamnar publikationer som berör olika åtgärder samt processer för genomförandet av åtgärder.

Handledning/Samtalspartner

Inom denna kodenhet hamnar publikationer som berör processen kring att vara en kvalificerad samtalspartner samt rådgivare.

Utvärdering samt Utvecklingsarbete

Inom denna kodenhet hamnar publikationer som berör genomförandet av utvärdering samt uppföljning och processen att leda utveckling.

Den näst sista kodenheten härrör från det tredje målområdet i utbildningsplanerna, dvs. värderingsförmåga och förhållningssätt.

Förhållningssätt

Inom denna kodenhet hamnar publikationer som kan kopplas till de personliga egenskaper och kunskaper som spelar stor roll för hur arbetet som specialpedagog/speciallärare utförs t.ex. empati, etik, självkännedom, bedömningsförmåga

Avslutningsvis en kodenhet för det som ev. inte passar in i någon av de ovanstående kodenheterna.

Övrigt

Först utarbetades ett liknande kodschemat för individ, grupp, organisation samt system nivå i de horisontella kategorierna. Men efter testanalys valde jag att istället komplettera kodschemat över skolformerna med en tabell som visar hur frekvent de olika nivåerna har använts i de aktuella publikationerna.

Varje enskilt dokument har fått så många kryss som stämmer överrens med innehållet i varje enskild publikation. Därmed stämmer inte antalet kryss överrens med antalet publikationer.

För att illustrera tillvägagångssättet följer här två exempel på hur innehållsanalysen genomförs.

4.5 Generaliserbarhet

Genom att göra en jämförelse mellan textmaterialet och de delmål som finns för blivande specialpedagoger/speciallärare får man en bild av hur forskningen förhåller sig till den kunskap som man förväntar sig behövs ute i det praktiska specialpedagogiska arbetet. Analysen kommer förhoppningsvis att tydliggöra var det behövs mer forskning i framtiden för att ge relevant kunskap till blivande specialpedagoger/speciallärare.

4.6 Reliabilitet och validitet

Enligt Bergström & Boreus (2005) finns det en uppfattning om att en kvantitativ innehållsanalys sätter reliabilitet före validitet. "Men en bedömning av validiteten kan bara göras av varje enskild undersökning och hur väl dess uppläggning svarar mot forskningsfrågan" (Bergström & Boreus, 2005, s.78) Validiteten bygger på om undersökningen mäter det den ska mäta. Reliabiliteten bygger på hur väl undersökningen är utförd.

En manuell innehållsanalys löper inte lika stor risk för validetsproblem som en datoriserad innehållsanalys (a.a.). En kvantitativ innehållsanalys reliabilitet beror på mätinstrumentets kvalitet (i detta fall kodschemat) och ur en kvalitativ synvinkel beror reliabilitet både på mätinstrument och analysen av materialet.

Forskarens egna förförståelse för ämnet bör beaktas i validiteten (a.a.) Genom att forskaren ökar förståelsen av sin egen förståelse ökar möjlighet till god validitet. Man bör därför beakta sin egen roll i tolkningen av textmaterialet.

Det är min enskilda tolkning av innehållet som redovisas i kodschemat. För en högre realibilitet skulle flera personer ha kunnat tolka materialet enligt samma metod och sedan jämföra och diskutera dessa resultat.

Jag har inte läst hela dokumenten utan har främst läst abstract och introduktioner samt tittat extra på de delar som varit intressanta för att kunna placera in publikationens innehåll i kodschemat. Genom att inte ha skapat mig en helhetsbild av varje enskild publikation kan det hända att jag missuppfattat någon del och därmed feltolkat den.

Jag anser att med ett bra tydligt uppdelat kodschema kommer denna studie ha både hög realibilitet samt validitet. Jag har även reflekterat över hur min förförståelse kan ha påverkat resultatet och försökt vara objektiv i min tolkning.

5. Resultat

För att ge en fullständig översikt kommer först de olika textmaterialen redovisas för sig, dvs. enskilda kodschema/ tabeller för rapporter, konferensbidrag, avhandlingar, böcker, kapitel och artiklar. Avslutningsvis redovisas en sammanställning av alla publikationer.

Varje sammanställning börjas med en beskrivning av hur många av antalet publikationer jag har tagit del av i varje del. Alla publikationer har tyvärr inte funnits tillgängliga. Sedan följer ett kodschema som visar resultatet av innehållsanalysen. En närmare beskrivning av varje kodschema ges i texten. Varje del avslutas med en tabell som visar hur frekvent de olika nivåerna har använts i de aktuella publikationerna.

5.1 Rapporter

Totalt har det publicerats 13 rapporter. I tabellerna nedan redovisas 11 de övriga 2 har inte funnits tillgängliga.

	Förskola	Förskoleklass	Skolbarnomsorg	Grundskola	Specialskola/Särskola	Gymnasium	Universitet	Vuxenutbildning	Generellt
Specialpedagogik allmänt				3					2
Matematik							1		
Språk, skriv och läsinlärning									
Analys									1
Åtgärder				3		1			2
Handledning/Samtalspartner							1		
Utvärdering/ Utvecklingsarbete							3		
Förhållningssätt							1		
Övrigt									

Figur 1. Kodschema över resultat av innehållsanalys i rapporter publicerade av forskare från enheten för specialpedagogik på GU (under 2000 tom 2008) i förhållande till de delmål som GU har för utbildningen till specialpedagoger/speciallärare

I det första kodschemat är det grundskola(5), universitet(6) och generellt (5) som är dominerande. Förutom dessa är det endast gymnasiet som har kunnat knytas till litteraturen via en publikation(Holmström, Johansson & Persson, 2006). I denna rapport belyser forskarna de åtgärder som görs för elever med funktionshinder i såväl gymnasieskolan som grundskolan. Fysiska åtgärder samt pedagogiska diskuteras samt hurvida eleverna får vara delaktiga i hur skolan anpassar sig för att passa deras behov.

Skolformerna förskola, förskoleklass, skolbarnomsorg, specialskola/särskola samt vuxenutbildningen har inte haft någon anknytning i rapporterna.

I rapporterna med anknytning till grundskolan återfinns en som handlar om "framgångsfaktorer för ökad delaktighet och jämlikhet"(Berhanu, 2006) Joanna Giota & Olof Lundborg (2007) har sammanställt en rapport som handlar om vilket stöd specialpedagogiken

har i grundskolan när det gäller omfattning, former samt konsekvenser. Rapporten “Elever som behöver stöd men får för lite” har gemensamt med de två ovannämnda att de kan knytas till kodenheten Specialpedagogik. Den sist nämnda diskuterar dock även åtgärder.

Bland rapporterna finns två publikationer som behandlar specialpedagogiken som kunskapsområde generellt, en i ett historiskt perspektiv(Stukat, 2005) och den andra ur ett nu samt framtidsperspektiv(Ahlberg, 2007).

De dominerande kodenheterna är de som har kopplats till Specialpedagogik(5) samt åtgärder(5). Utvärdering/utvecklingsarbete(3), matematik(1), handledning/samtalspartner(1) och förhållningssätt(1) är de övriga kodenheterna som jag har hittat koppling till bland rapporterna.

Språk skriv & läsinlärning är den enda kodenheten som inte har någon koppling till någon av rapporterna.

Individnivå	x
Gruppenivå	xx
Organisationsnivå	xxxxxxx
Systemnivå	xx
Generellt	xx

Tabell 1. *Fördelningen mellan olika nivåer bland rapporter publicerade av forskare från enheten för specialpedagogik på GU (mellan 2000 tom 2008)*

Den övervägande delen av rapporterna har haft koppling till organisationsnivå(12), de med koppling till gruppnivå(5) är drygt hälften. Individ, Systemnivå samt de som ansetts vara generella har alla haft två publikationer kopplat till sig. Alla nivåer har därmed blivit berörda via rapporterna.

Exempel på rapporter där organisationsnivån berörs är “Elever som behöver stöd men får för lite”(Andreasson, Heimersson, Persson, 2005) samt “Föräldrakraft – en studie om implementeringen av ett föräldrastödprogram i Bergsjön, Linnestaden, Mark och Orust” ()

5.2 Konferansbidrag

Totalt har det publicerats 32 konferensbidrag. I tabellerna nedan redovisas 15 stycken, de övriga har inte funnits tillgängliga.

	Förskola	Förskoleklass	Skolbarnomsorg	Grundskola	Specialskola/Särskola	Gymnasium	Universitet	Vuxenutbildning	Generellt
Specialpedagogik allmänt				2		1	1		1
Matematik				2					
Språk, skriv och läsinlärning									
Analys				1					
Åtgärder									1
Handledning/Samtalspartner				1					
Utvärdering/ Utvecklingsarbete				1					
Förhållningssätt	1	1	1	3					1
Övrigt				2		1			x

Figur 2. Kodschema över resultatet av innehållsanalys i konferansbidrag publicerade av forskare från enheten för specialpedagogik på GU (under 2000 tom 2008) i förhållande till de delmål som GU har för utbildningen till specialpedagoger/speciallärare

I det kodschemat är det grundskola(15) som är dominerande. Men alla skolformer utom vuxenutbildningen omnämns i något konferansbidrag.

Marianne Lundgren(2008c) står för kopplingen till fyra skolformer i samma konferansbidrag. De fyra är förskola, förskoleklass, skolbarnomsorg samt grundskola. Fokuset i konferansbidraget är könsperspektiv i socialt samarbete med barn och ungdomar. Diskussionen kring könsperspektivet har i detta kodschema kopplats till förhållningssätt. Lundgren(2008b) har även skrivit ett konferansbidrag som handlar om varför elever på gymnasiet hoppar av utbildningen. Därmed står Lundgren för en stor del av spridningen bland skolformerna bland konferansbidragen.

Specialskola/särskola och vuxenutbildningen är de skolformer som inte har någon koppling bland konferansbidragen.

Den dominerande kodenheten bland konferansbidragen är förhållningssätt(7). Ett exempel med koppling till förhållningssätt är Berhanu (2008) som diskuterar bland annat sociokulturella anledningar till att vissa etniska grupper är överrepresenterade i arbetet med specialpedagogik Här tar Berhanu upp bl.a. problematik som hur kulturell känsliga diagnostiseringar är och t.ex. ev. språkproblemen roll.

Språk, skriv och läsinlärning har ingen koppling bland konferansbidragen.

Individnivå	xxxxxxx
Gruppenivå	xx
Organisationsnivå	xxxxxxxxxxx
Systemnivå	xxx
Generellt	x

Tabell 2. Fördelningen mellan olika nivåer bland rapporter publicerade av forskare från enheten för specialpedagogik på GU (mellan 2000 tom 2008).

Den övervägande delen av rapporterna har haft koppling till organisationsnivå(10) individnivån ligger inte långt efter(7). Systemnivå(3) Gruppenivå(2) har kopplingar inom konferansbidragen. En av konferansbidragen var av generell karaktär. I relation till organisationsnivån diskuterar Ahlberg(2005) bl.a. målstyrning, samverkan mellan olika instanser och samarbeten inom den egna kommunen. Lundgrens(2008) konferansbidrag som nämns ovan, "Why do young people drop out of upper secondary school?", behandlar frågan ur både organisations och individnivå.

5.3 Avhandlingar

Totalt har det publicerats 6 avhandlingar. I tabellerna nedan redovisas alla 6 stycken avhandlingarna.

	Förskola	Förskoleklass	Skolbarnomsorg	Grundskola	Specialskola/Särskola	Gymnasium	Universitet	Vuxenutbildning	Generellt
Specialpedagogik allmänt				x					
Matematik									
Språk, skriv och läsinlärning	x			xx					
Analys				x					
Åtgärder				x					
Handledning/Samtalspartner									
Utvärdering/ Utvecklingsarbete									
Förhållningssätt				xx					
Övrigt									

Figur 3. Kodschema över resultaten av innehållsanalys i avhandlingar publicerade av forskare från enheten för specialpedagogik på GU (under 2000 tom 2008) i förhållande till de delmål som GU har för utbildningen till specialpedagoger/speciallärare

Alla sex avhandlingarna har haft direkt koppling till verksamheten i grundskolan. En av dem "Skriftspråkande döva barn: en studie om skriftspråkligt lärande i förskola och skola"(Roos, 2004) har fokus på både förskola och skola. Men det är den enda avhandlingen som har koppling till en annan skolform än grundskolan.

Ovannämnda avhandling hör till kodenheten språk, skriv och läsinlärning, ytterligare en avhandling behandlar också detta ämne. Nielsen(2005) fokuserar på hur elever utvecklar egna strategier för att överkomma läs och skrivsvårigheter.

Två av avhandlingarna har kopplats till förhållningssätt. Den första undersöker hur beslutsfattare formulerar villkor för specialpedagogiska verksamheter, "Makten att definiera" (Ekström, 2004) Den andra belyser skolan som en kategoriseringsarena (Lundgren, 2006). Här diskuteras bland annat hur kategoriseringar kan bli ett hinder i motsats till ett hjälpmedel. Hur professionella förhåller sig till kategoriseringar är en viktig del av deras påverkan.

Förskoleklass, skolbarnomsorg, specialskola/särskola, gymnasium och vuxenutbildning har inte någon direkt koppling till någon av avhandlingarna. Ingen av dem har heller kategoriserats som generell.

Individnivå	xx
Gruppenivå	
Organisationsnivå	xxx
Systemnivå	x
Generellt	

Tabell 3. *Fördelningen mellan olika nivåer bland avhandlingar publicerade av forskare från enheten för specialpedagogik på GU (mellan 2000 tom 2008)*

Avhandlingarna har en ganska jämn fördelning i kodschemat(2), organisationsnivå(3), individnivå(2) och Systemnivå(2) är de där koppling funnits. Ingen avhandling har kopplats till gruppnivå eller i den generella.

5.4 Böcker

Totalt har det publicerats 6 böcker. I tabellerna nedan redovisas alla 6 stycken böckerna.

	Förskola	Förskoleklas s	Skolbarn- omsorg	Grundskola	Specialskola/ Särskola	Gymnasium	Universitet	Vuxen- utbildning	Generellt
Specialpedagogik allmänt				xx			x		
Matematik									
Språk, skriv och läsinlärning									
Analys				xx					
Åtgärder				xx					
Handledning/ Samtalspartner									
Utvärdering/ Utvecklingsarbete				x			x		
Förhållningssätt				xx					
Övrigt									

Figur 4. Kodschema över resultaten av innehållsanalys i böcker publicerade av forskare från enheten för specialpedagogik på GU (under 2000 tom 2008) i förhållande till de delmål som GU har för utbildningen till specialpedagoger/speciallärare

Fem av de sex böckerna har haft direkt koppling till grundskolan. “Verksamhetsförlagd utbildning och specialpedagogisk kunskap” är den sjätte boken. Den fokuserar på ett utvecklingsarbete på universitetet. I boken studeras hur lärarstudenter ser på mötet med barns olikheter. Fokus riktas även på högskolans kunskapsbildning i relation till de blivande lärarnas möte med elevers olikheter. Denna bok har jag kopplat till kodenheterna specialpedagogik och förhållningssätt.

Inom grundskolan finns en relativt jämn spridning över innehållet i böckerna. Matematik, språk skriv och läsinlärning samt handledning/ samtalspartner är de kodenheter där jag inte funnit någon koppling.

Ahlberg (2001) skriver om hur man kan möta barnens olikheter i skolan. Fokus ligger på hur läraren kan få eleverna att känna sig delaktiga samt känna en lust att lära. “Detta innefattar samspelet mellan skolans styrning och organisation samt på vilket sätt skolans styrdokument får genomslag i det dagliga arbetet” (baksidetext) Här ligger fokus med andra ord på både organisation och system nivå.

Individnivå	xxx
Gruppenivå	xx
Organisationsnivå	xxxxx
Systemnivå	x
Generellt	

Tabell 4. Resultat av innehållsanalys i böcker publicerade av forskare från enheten för specialpedagogik på GU (mellan 2000 tom 2008) i förhållande till individ, grupp samt organisationsnivå

5.5 Kapitel

De aktuella kapitlen har publicerats i antologier. Totalt har det publicerats 17 kapitel. I tabellerna nedan redovisas 7 st. av kapitlen. Ett kapitel fanns ej i denna publikation som det hänvisas till via GUP.

	Förskola	Förskoleklass	Skolbarn- omsorg	Grundskola	Specialskola/ Särskola	Gymnasium	Universitet	Vuxen- utbildning	Generellt
Specialpedagogik allmänt									xxx
Matematik				x					
Språk, skriv och läsinlärning									
Analys					x				
Åtgärder									x
Handledning/ Samtalspartner									x
Utvärdering/ Utvecklingsarbete									x
Förhållningssätt									
Övrigt									

Figur 5. Kodschema över resultaten av innehållsanalys i kapitel publicerade av forskare från enheten för specialpedagogik på GU (under 2000 tom 2008) i förhållande till de delmål som GU har för utbildningen till specialpedagoger/speciallärare.

Kapitlen är till största del av generell karaktär. Tre av dessa kapitel behandlar specialpedagogiken som kunskapsområde samt om inkluderande undervisning (Persson, B., 2004a) (Emanuelsson, 2005) (Emanuelsson, 2007)

Andra kodenheter som berörs i kapitlen är matematik, analys, åtgärder, handledning/samtalspartner, och utvärdering/utvecklingsarbete. Förhållningssätt och språk skriv och läsinlärning finns det ingen koppling till alls.

Bland kapitlen finns det fokus på alla olika nivåer. Emanuelsson (2007) diskuterar konceptet en skola för alla. Till att börja med en diskussion ett system perspektiv där han belyser de demokratiska beslut och samhällets roll (Ideologier, värderingar och politiska mål) i att

Sverige idag eftersträvar en skola för alla. Emanuelsson gör sedan kopplingar ner även till organisationsnivå. Han menar att det i den praktiska verksamheten bör återkoppla till systemnivån i arbetet med planering, genomförande och utveckling på organisationsnivå.

Individnivå	xxx
Gruppenivå	xx
Organisationsnivå	xx
Systemnivå	x
Generellt	x

Tabell 5. Fördelningen mellan olika nivåer bland kapitel från olika antologier publicerade av forskare från enheten för specialpedagogik på GU (mellan 2000 tom 2008)

5.6 Artiklar

Totalt har det publicerats 25 artiklar. I tabellerna nedan redovisas alla 20 st. av artiklarna.

	Förskola	Förskoleklas s	Skolbarn- omsorg	Grundskola	Specialskola/ Särskola	Gymnasium	Universitet	Vuxenutbild ning	Generellt
Specialpedagogik allmänt				xx	x				xxx x
Matematik				x					
Språk, skriv och läsinläring									
Analys				x					x
Åtgärder				x					xx
Handledning/ Samtalspartner									
Utvärdering/ Utvecklingsarbete				x			x		xx
Förhållningssätt									x x
Övrigt									xxx

Figur 6. Kodschema över resultaten av innehållsanalys i kapitel publicerade av forskare från enheten för specialpedagogik på GU (under 2000 tom 2008) i förhållande till de delmål som GU har för utbildningen till specialpedagoger/speciallärare.

Av skolformerna är det i stort sätt enbart grundskolan som berörs direkt i artiklarna. Specialskola/särskola samt universitet tas upp i varsin artikel. I en gemensam debatt artikel belyser 13 forskare tillsammans den politiska utvecklingen inom utbildning går tvärtemot ambitionerna om en skola för alla. Artikel föregås av att skolministern förespråkar en alltmer uppdelad och segregerad skola genom bl.a. ett förslag om att återupprätta specialskolorna. (Tideman m fl, 2007) Universitet tas upp i en artikel som där Berhanu diskuterar sina erfarenheter som lärare på universitetet. Berhanu tar upp faktorer som hjälpt honom i rollen som lärare samt vilka utmaningar han ställts inför som lärare med utländsk bakgrund.

Artiklarna har en ganska jämfördelning mellan kodenheterna kopplade till delmålen. Den enda kodenhet som inte berörs alls är språk skriv och läsinläring. Exempel på artiklar relaterade till grundskolan är "Children with impairments learning numbers"(Ahlberg, 2006), "School problems or individual shortcomings?" en studie av individuella skolplaner i Sverige.

Flertalet av artiklarna har kategoriserats som generella. Här följer några exempel på dess artiklar.

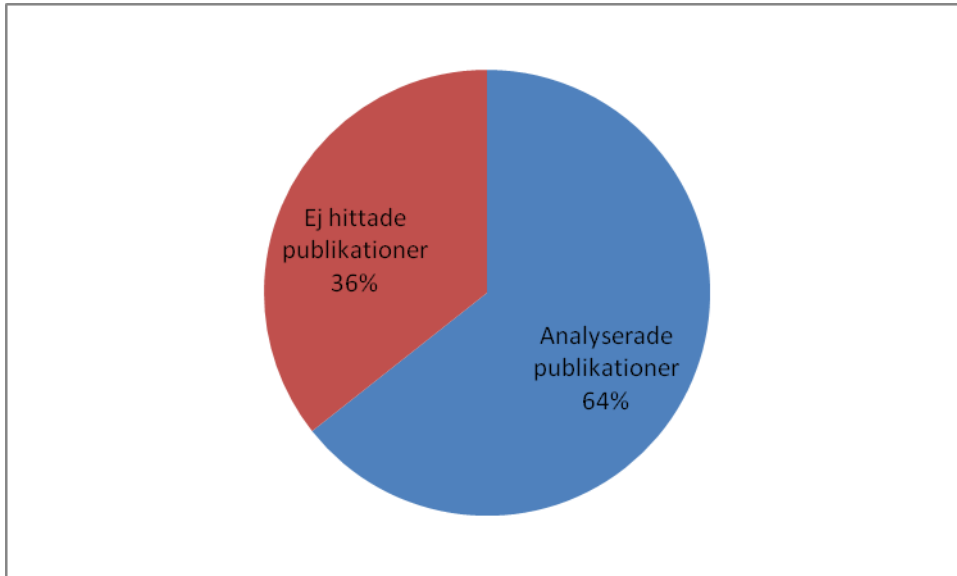
I kodenheten Speceilpedagogik finns bl.a. en artikel om forskningens framtid. Berndtsson (2005) belyser här synpunkter o erfarenheter som har tagits upp på en konferans i London. Fokuset på konferans handlade till stor del om de psykosociala aspekterna av synsättning. En annan artikel med generell fokus handlar om inkludering, vinklingen är på personal utveckling. (Persson, 2006)

Individnivå	xxxxxxx
Gruppnivå	xx
Organisationsnivå	xxxx
Systemnivå	xxxx
Generellt	xxx

Tabell 6. *Fördelningen mellan olika nivåer bland artiklar publicerade av forskare från enheten för specialpedagogik på GU (mellan 2000 tom 2008)*

5.7 Sammanfattning analys

Av 101 olika publikationer har 65 använts i analysen. För en större validitet samt reliabilitet hade det varit önskvärt med en större del av publikationerna i analysen. Men resultatet kan ändå visa en indikation på hur forskningen på enheten för specialpedagogik på GU förhåller sig till de delmål som GU har för utbildningarna till specialpedagog/ speciallärare. I metoddiskussionen kommer publikationernas tillgänglighet att diskuteras närmare.

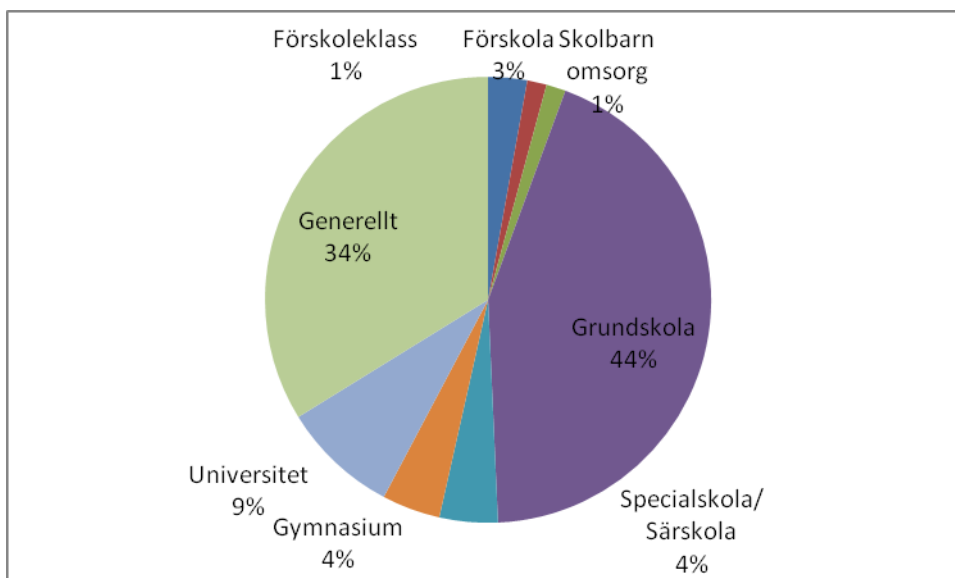
Figur 7. Cirkeldiagram över antalet publikationer publicerade av forskare på enheten för specialpedagogik på GU under 2000 t.o.m. 2008

Grundskolan är den skolform som utan tvekan har störst plats inom den specialpedagogiska forskningen på GU. Endast bland rapporterna har en annan skolform fått nästan lika stor plats, det är universitet.

Bland kapitlen från antologier och artiklarna så är de flesta publikationerna av generell karaktär. Men bland samtliga publikationsformer är grundskolan den enskilda skolform som haft frekventast koppling.

Bland rapporterna har universitet nästan lika många kopplingar till publikationer som grundskolan. De publikationer som behandlar universiteten är oftast någon form av utvärdering av dess utbildning.

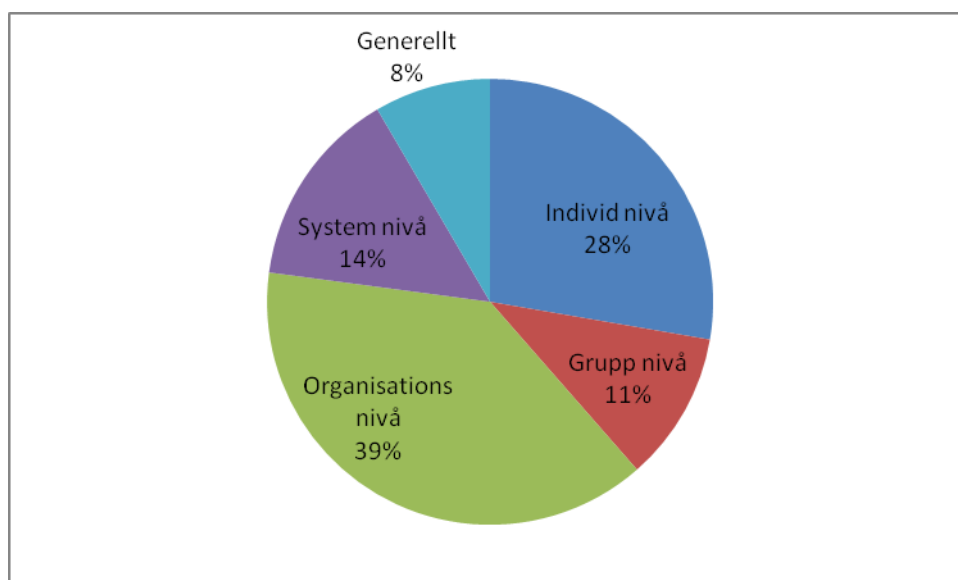
Vuxenutbildningen har inte fått något fokus bland de aktuella publikationerna.

Figur 8. Cirkeldiagram över fördelningen av kopplingen till de olika skolformerna i de analyserade publikationerna

Den vanligaste vinklingen i de aktuella publikationerna är organisationsnivå. Dern näst vanligaste är individnivån. Gruppnivå och systemnivån har fått ungefär lika stort utrymme i publikationerna.

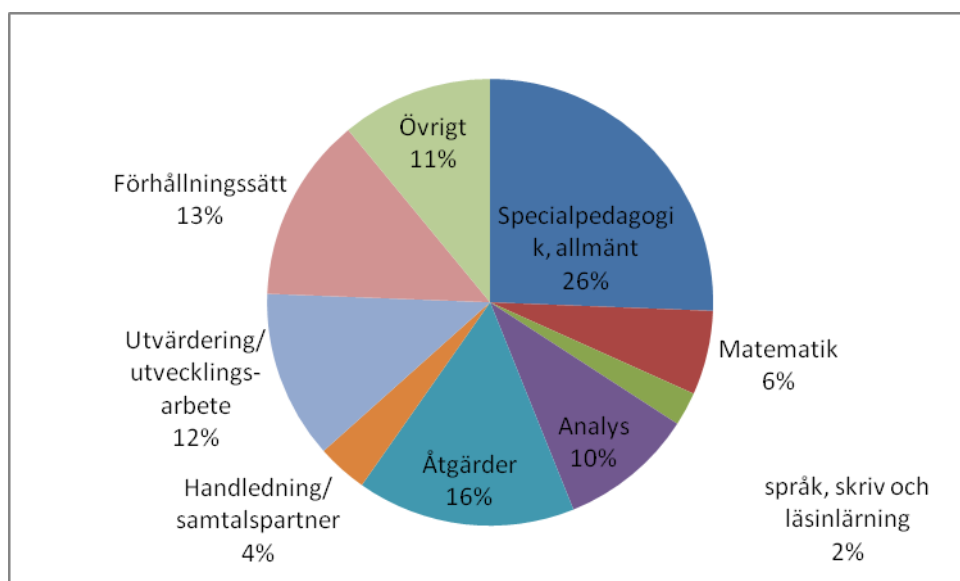
Organisationsperspektivet överväger tydligt bland rapporterna. Bland konferansbidragen, böckerna, avhandlingarna och kapitlen är fördelningen ganska jämn mellan organisations och individ perspektivet. Artiklarna är den enda publikationen där individperspektivet är större än organisation.

Figur 8. Cirkeldiagram över fördelningen mellan de olika nivåerna i de analyserade publikationerna.

I denna innehållsanalys har delmålen för blivande specialpedagoger samt speciallärare brutits ner i punktform och använts som mätverktyg i analysen. Alla dessa punkter har jag hittat koppling till bland publikationerna. Specialpedagogik, allmänt, har kunnat kopplas till lite mer än en fjärdedel av de analyserade publikationerna. Sedan följer analys,

utvärdering/utvecklingsarbete, förhållningssätt, åtgärder och övrigt med mellan 10 -16 % vardera. Mellan 6% och 2% finner vi de mest konkreta delmålen gällande handledning/samtalspartner, matematik och språk skriv och läs inläring.

Figur 9. Cirkeldiagram över fördelningen mellan de olika delmålen för specialpedagoger/ speciallärare i de analyserade publikationerna.

6. Diskussion

6.1 Metod diskussion

Här diskuterar jag tillgängligheten av aktuella publikationer samt och reflekterar kring arbetet med innehållsanalysen.

Enligt Stukát (2005) bör en metoddiskussion föras inom forskning. Han hävdar att en diskussion kan ge större tilltro till det resultat som framkommit. Syftet med denna diskussion är att redogöra för ev. brister som färgat arbetet med innehållsanalysen.

Då jag främst har varit intresserad av den specialpedagogiska forskningen i Sverige så har litteraturgenomgången varit fokuserad på det svenska forskningsfältet. För att tillföra ytterligare en aspekt till arbetet hade den specialpedagogiska forskningen i Sverige kunnat jämföras med den internationella forskningen, d.v.s. vad är fokuset i den svenska forskningen i förhållande till den internationella. Jag påbörjade en analys av litteratur som behandlade det internationella perspektivet men valde att inte fortsätta eftersom jag ansåg att arbetet fick för stor omfattning.

I resultatdelen analyseras endast 65 av 101 publikationer. För en högre validitet hade det varit önskvärt med en större del av publikationerna i analysen.

Både när det gäller avhandlingar samt böcker fanns alla publikationer att tillgå. Materialet bestod dock endast av sex publikationer i varje kategori. En stor del av rapporterna kunde också hittas på internet eller på pedagogiska biblioteket. Elva av tretton rapporter har ingått i studien. Även bland artiklar kunde de flesta hittas på internet och en stor del på pedagogiska biblioteket. Tjugo av tjugofem artiklar har analyserats. Artikelsökningarna tog dock ganska mycket tid i anspråk, information på GUP om vilka tidskrifter de var publicerade i stämde inte alltid. I ett fall var titeln på den aktuella tidningen felformulerad.

Konferensbidragen var den publikationsform som var svårast att få tag på. Endast tre av konferensbidragen fanns publicerade i böcker och tillgängliga på pedagogiska biblioteket på GU. Jag har därför försökt få tag på konferensbidragen via enheten för Specialpedagogik, tyvärr finns dock konferensbidrag inte samlade någonstans. Som sista utväg skickades e-post till de berörda författarna som fortfarande kunde lokaliseras via GU. Jag fick svar ifrån tre av sju författare. Endast 15 av 32 konferensbidrag har analyserats. Av de övriga konferensbidrag kommer t.ex. 10 st. från en och samma forskare.

Jag har funnit att informationen om publikationerna i en del fall var bristfälliga på GU. Förutom ovan exempel om fel på titlar på tidskrifter så förekom ofta felstavningar i publikations titlar. Ett ex. På felstavning i titel är i Falkmans m.fl.(2007) artikel, var stavningen på titels första ord i GUP menatizing, men stavningen på den faktiska artikeln var Mentalizing. Efter att ha sökt med denna korrekta stavning kunde jag hitta den aktuella artikeln på internet.

Första sökning på GUP gjordes redan i mitten på 2008 och allt eftersom jag gjorde nya sökningar så tillkom det nya publikationer. Det var inte bara färsk publikationer som tillkom utan de kunde vara några år gamla.

På GU's hemsida (<http://gup.ub.gu.se/gup/about/>) registrerar forskare och lärare sina egna publikationer på GUP. Jag anser att hanteringen av GUP skulle behöva en utvärdering.

Förbättringsområden skulle kunna vara rutiner för hur snabbt en publikation bör registreras, ett system där någon kollar upp registreringarna så att alla fakta stämmer. Det kan hända att jag inte hittat en del av publikationer p.g.a. fel i informationen hos GUP.

Innan jag började med denna c-uppsats så trodde jag att forskningen skulle finnas mer lättillgänglig. Jag frågar mig: För vems skull utförs forskningen?

Efter att ha studerat forskningens kontext lite närmare har jag förstått att det kan ligga i forskarens egen intresse att inte fritt dela med sig av sin forskning. Det är alltså inte alltid forskningsresultaten som står i fokus utan istället forskarna själva. Brantes (Hellström, 1999) tredje norm behandlar just detta fenomen d.v.s. att forskaren sätter sitt egenintresse före själva forskningen.

För ett kunskapsområdes utveckling borde ett öppet forskningsklimat där forskare delar med sig till varandra och hjälper varandra att utveckla sina forskningsresultat vara en självklar ingrediens. Mertons normer (Hellström, 1999) borde vara grunden i varje forskares förhållningssätt till forskning.

Jag tycker att det vore bra om all forskning som utfördes på enheten för specialpedagogik samlades in till ett eget referensbibliotek. Det skulle underlätta för andra forskare samt andra intresserade att ta del av den forskningen som utförs.

6.2 Resultat diskussion

Min upplevelse av kunskapsområdet Specialpedagogik som svårdefinierat fick jag bekräftelse av i litteraturen. (Persson, 2001) Denna oklarhet karaktiserar även den specialpedagogiska forskningen (Ahlberg, 2001). Det pågår en ständig debatt om specialpedagogikens fokus vilket jag uppfattar som en aktiv utveckling av kunskapsområdet. Specialpedagogiken verkar vara ett forskningsområde på uppåtående, dess forskning har expanderat mycket under de senaste årtionden. (Emanuelsson m.fl.), 2001)

De olika sammanställningarna över det specialpedagogiska forskningsfältet har haft olika utgångspunkter och fokus och är därmed svåra att jämföra. Man kan dock se en tydlig tråd med de två olika perspektiven som förekommer inom forskningen, det kategoriska samt det relationella. (Emanuelsson m.fl.), 2001) (Ahlberg, 2007) Där kunskapsområdet historiskt sätt har varit fokuserat på individen för att under senare årtionden bli kompletterat med det relationella perspektivet. Jag har inte funnit några sammanställningar av specialpedagogisk forskning i Sverige som har haft samma fokus under olika årtionden och därmed på ett enkelt sätt har kunnat göra jämförelser.

Att grundskolan är den skolform som får mest fokus inom den specialpedagogiska forskningen framgår tydligt i både litteraturgenomgången och i analysen. (Emanuelsson m.fl., 2001) De övriga skolformerna fokuseras det på i liten utsträckning. (Siljehag, 2007) (Emanuelsson m.fl.), 2007) Som blivande specialpedagog med bakgrund inom förskolan förvånar det mig att förskolan inte står mer i fokus. Lundgren (2002) diskuterar relationen mellan lyckade resultat av tidiga upptäckter som leder till tidiga insatser. Med tanke på detta är det förvånande att det inte förekommer mer forskning fokuserat på förskolan inom specialpedagogiken.

Överhuvudtaget bör man fundera på varför grundskolan tar så oerhört stor plats inom det specialpedagogiska forskningsfältet jämfört med de övriga skolformerna. Samt varför vuxenutbildningen inte får något fokus alls. (Emanuelsson m.fl., 2007) Vilka faktorer är det som styr forskningen inom det specialpedagogiska området?

När det gäller vilket perspektiv forskningen har är fördelningen mellan de olika nivåerna mycket jämnare än jämfört med skolformerna. Organisationsnivån är dock tydligt övervägande. Detta är inte helt logiskt om man ser forskningens slutsatser som ett tankeverktyg (Persson, 2004) för det praktiska arbetet.

När det gäller kopplingen till delmålen för blivande specialpedagoger/ speciallärare tycker jag mig se en tendens att ju mer konkret område ju mindre koppling i den specialpedagogiska forskningen. Specialpedagogik, allmänt toppar med 25% och längst ner hittar vi språk läs och skriv utveckling med 2 %. Även här kan man tänka sig att detta är en konsekvens av att teorin ofta inte visar vägen i praktiska frågor (Fejan, 2006) utan fungerar mer som ögon öppnare för nya tankesätt.

Viktigt att ta i beaktande när det gäller den specialpedagogiska forskningen är att det är Ett flervetenskapligt område. (Persson, 2004a) (Emanuelsson m.fl., 2001) (Nilholm, 2007) Forskning som utförs inom andra discipliner som t.ex. medicin, psykologi, sociologi, pedagogik kan även de användas som kunskapskällor för det praktiska specialpedagogiska arbetet.

Det finns mycket forskning inom förskolan inom andra områden t.ex. utbildningsvetenskap, Man kan fråga sig om det är nödvändigt med forskning med specialpedagogisk inriktning inom förskolan, kan det tillföra det specialpedagogiska arbetet något? Som blivande specialpedagog inom förskolan tycker jag att det skulle styrka min yrkesidentitet. Som student på det specialpedagogiska programmet tycker jag att specialpedagogiken inom förskolan har varit diffust framställt. Denna otydlighet kan också kopplas till att ämnet specialpedagogik är svårdefinierat och beskrivs på många olika sätt.

Kan det vara så att specialpedagogisk forskning inom förskolan inte behövs? Behövs då specifik specialpedagogisk forskning inom grundskolan?

Det är inte konstigt att grundskolan dominerar inom den specialpedagogiska forskningen eftersom det är där specialpedagogiken har utvecklats. Men under lång tid har specialpedagogiken funnits även inom förskolan och det är anmärkningsvärt att andra skolformer än grundskolan tar så lite plats inom den specialpedagogiska forskningen.

I inledningen berättar jag om mina funderingar angående kopplingen mellan teori och praktik som student på specialpedagogutbildningen. Förutom de konkreta svar jag fått genom innehållsanalysen i denna uppsats så har jag också fått en större förståelse för hur forskningen kan användas i det praktiska arbetet. Forskningsresultaten är det tankeverktyg (Persson, 2004) vi i praktiken behöver som vägledning i vårt dagliga arbete. Kunskap vi behöver för att kunna avgöra hur vi kan göra vårt jobb på bästa sätt.

Aktionsforskning (Ahlberg, 2007) är ett spännande sätt för forskningen och praktiken att närma sig varandra. Jag hoppas att denna forsknings form kommer utvecklas och användas mer så att klyftan mellan teori och praktik minskar.

6.3 Förslag på fortsatt forskning

Förskolans roll i specialpedagogiken skulle vara ett intressant område att utforska mer. En analys av all specialpedagogisk forskning med anknytning till det pedagogiska arbetet i förskolan skulle vara intressant för tydligöra specialpedagogikens roll i förskolan.

6.4 Avslutande ord

Jag har under analyserandet av de olika publikationerna fått en mycket större förståelse för det specialpedagogiska forskningsfältet. Jag ser nu på forskningen med andra ögon och förstår hur jag kan använda den i mitt praktiska arbete.

I mitt praktiska arbete med barn brukar jag ofta fråga mig, För vems skull? Det gör jag för att i min egen tankeprocess ta aktiva ställningstagande i mitt arbete. Målet är givetvis att verksamheten ska vara för barnen och deras lärande. Men ibland behöver man tänka till på sitt handlande i vissa situationer!

Detta tankesätt är applicerbart inom den specialpedagogiska forskningen också. För vems skull utförs den specialpedagogiska forskningen? Är det för de blivande specialpedagogerna/speciallärarna, eleverna i de olika verksamheterna eller för forskarna själva?

Referenslista

Ahlberg, A. (2004a). Children who are blind - Children with hearing impairment- Children without visual or hearing impairments - Experiencing numbers. *10th International Congress on Mathematical Education July 4-22, 2004 Köpenhamn.*

Ahlberg, A. (2004b). Vi borde lära oss av de gånger vi lyckats bra. *Nordenfalk, K. & Orlenius, K. (red). Etik i princip & praktik : en antologi om lärares yrkesetik.* Stockholm: Lärarnas Riksförbund och Lärarförbundet.

Ahlberg, A. ; Klasson, J-Å. ; Nordevall, E. (2004c). Reflekterande samtal för pedagogisk utveckling. Lärare och specialpedagog i samverkan om lärande i matematik. I *Bergsten, C. & Grevholm, B. (eds). "Mathematics and Language. Proceedings of MADIF 4". Malmö, January 21-22, 2004.* s. 59-70.

Ahlberg, A. ; Målkvist, M. ; Welin, A. (2004d). Kompetens att möta alla elever. Specialpedagogik och verksamhetsförlagd lärarutbildning. *Paper presenterat vid den 8:e nordiska lärarutbildningskongressen 15-18 september 2004. Åbo Akademi, Finland.*

Ahlberg, A. (2004e). Children who are blind - Children with hearing impairment- Children without visual or hearing impairments - Experiencing numbers. . *10th International Congress on Mathematical Education July 4-22 2004 Köpenhamn..*

Ahlberg, A. ; Målvqvist, M. ; Welin, A. (2005a). *Verksamhetsförlagd utbildning och specialpedagogisk kunskap. (Insikt, 2005:1).*

Ahlberg, A. (2005b). Lärande och delaktighet. *Bidrag till konferensen "Samverkan Samhörighet Särskiljd", 7-8 februari 2005, Göteborgs universitet.*

Ahlberg, A. (2006a). Children with impairments learning numbers. *Nordic Studies in Mathematics Education (Nomad).* 11 (4) s. 97-135.

Ahlberg, A. ; Målkvist, M. ; Welin, A. (2006b). Kompetens att möta alla elever. Specialpedagogik och verksamhetsförlagd lärarutbildning. I *Hägglom, L., Palmberg, I. & Ström, K. (red). Från naturvetenskap och specialpedagogik till hållbar utveckling inom lärarutbildningen, Vasa, 15-18 september 2004.* ISBN/ISSN: 952-12-1667-0

Ahlberg, A. (2007a).Handledning för förändring. *Handledning i pedagogiskt arbete. Kroksmark, T. & Åberg, K. (red.).* s. 241-267. Lund: Studentlitteratur. ISBN/ISSN: 9789144021911

Ahlberg, A. (2007b). *Specialpedagogik - ett kunskapsområde i förändring. I Nilholm.C och Björck- Åkesson.E (red). Reflektioner kring specialpedagogik - sex professorer om forskningsområdet och forskningsfronterna.*

Ahlberg, A. (2007c). Specialpedagogik av igår, idag och imorgon. . *Pedagogisk forskning i Sverige, 2007, 12 nr 2.* s. 257- 268.

Andreasson, I. ; Lundgren, M. (2000). Vem skall diagnostiseras eleven eller skolan?. *Socialt perspektiv*. s. 11- 16. Växjö: Växjö universitet.

Andreasson, I. ; Persson, B. (2002). IEP:s in the Swedish Comprehensive School. *ECER, Lisbon September 11-12*.

Andreasson, I. ; Persson, B. (2003a). *Kartläggning av åtgärdsprogram och särskilt stöd i grundskolan*. Stockholm: Fritzes.

Andreasson, I. ; Persson, B. (2003b). Are EAP:s a waste of paper? An investigation of the use of Educational Activity Plans in Swedish schools. *ECER conference, Hamburg, September 17-20*.

Andreasson, I. ; Heimersson, M. ; Persson, B. (2005). *Elever som behöver stöd men får för lite*. ISBN/ISSN: 91-85128-71-6

Andreasson, I. (2007). *Elevplanen som text : om identitet, genus, makt och styrning i skolans elevdokumentation*. Göteborg: Göteborg University. Doctoral thesis

Andreasson, I. ; Ekström, P. ; Lundgren, M. (2008a). Skolans praktik – en konstruktion i tal och text. *Specialpedagogik – en mångfacetterad utmaning*. Lund: Studentlitteratur.

Andreasson, I. ; Asplund Carlsson, M. (2008b). Power and Governing in pupils' documentation at school- Technologies of governing. *ECER Conference, Gothenburg, September 10-12*.

Andreasson, I. (2008c). The Individual Education Plan as text- about identity, gender, power and governing. *Earli SIG 15, Gothenburg, May 19-20*.

Asp-Onsjö, L. (2000). Development of Democracy - some reflections on the implications for the special educational discourse. *Normalitet -Differentiering-Avvikelse*.

Asp-Onsjö, L. (2001). Special Support and Learning in School. *Nordic Educational Research Association, march 15-18, Stockholm..*

Asp-Onsjö, L. (2003a). Individual Education Programs as a discursive practice. *European Conference on Educational Research, sept 17-20, Hamburg*.

Asp-Onsjö, L. (2003b). IEP- theory and practice. *Nordic Educational Research Association, march 6-9, Copenhagen*.

Asp-Onsjö, L. (2004a). Individual Education Plans - impressions and expressions, part 2. *European Conference on Educational Research (ECCER), sept 22-25. Crete*.

Asp-Onsjö, L. (2004b). Individual Educational Plans - impressions and expressions, part 1. *Nordic Educational Research Association Congress (NERA), march 11-13, Reykavik*.

Asp-Onsjö, L. (2005a). Disabled learners and social justice: a swedish comparative perspective . *Bera British Educational Research Association, march 14-15, Edinburgh*.

- Asp-Onsjö, L. (2005b). Individual Education Plans- tools for negotiating pupils' identities. *Earli Conference, aug 22-27, Nicosia.*
- Asp-Onsjö, L. (2006). *Åtgärdsprogram – dokument eller verktyg? En fallstudie i en kommun.* Göteborg: Göteborg University.
- Asp-Onsjö, L. ; Hjörne, E. (2007). Who is in need of special educational support? . *Earli conference, aug 28-sept 1, 2007. Budapest.*
- Asp-Onsjö, L. ; Giota, J. (2008a). Special education in comprehensive school: extent, forms and effects. Part 2.. *European Conference on Educational Research (ECER), 10-12 September, 2008 in Gothenburg.*
- Asp-Onsjö, L. (2008b). *Åtgärdsprogram i praktiken. Att arbeta med elevdokumentation I skolan.* Lund: Studentlitteratur.
- Asp-Onsjö, L. (2008c). Åtgärdsprogram – som samtal och dokumentation.. *Grundskoletidningen . (2008/6.)*
- Berhanu, G. (2005a). Normality, Deviance, Identity, Cultural Tracking and School Achievement; The case of Ethiopian Jews in Israel. *Scandinavian Journal of Educational Research.* 49 (1) s. 51-82.
- Berhanu, G. (2005b). Indigenous Conception of Intelligence, Ideal Child, and Ideal Parenting among Ethiopian Jews in Israel. *Journal of Cognitive Education and Psychology.* 5 (1) s. 47-71.
- Berhanu, G. (2005c). Parenting (parental attitude), child development, and modalities of child-parent interactions: Sayings, proverbs, and maxims of Ethiopian Jews in Israel. *Journal of Cognitive Education and Psychology.* 5 (3) s. 266-287.
- Berhanu, G. (2006a). Teaching in Higher Education: A personal account seen through a perspective of "otherness" at a Swedish University. *Journal of Educational Research and Reviews.* 1 (8) s. 275-285.
- Berhanu, G. (2006b). "Intercultural mediation", the institution of learning and the process of educational 'integration' and assimilation: The Case of Ethiopian Jews in Israel. *Educational Research and Reviews.* 1 (3) s. 62-79.
- Berhanu, G. (2006c). Mediated learning activities between care givers and children among new immigrants and veteran families in Israel: An experiment in two "home-based" tasks. *Journal of Cognitive Education and Psychology.* 6 (1) s. 72-99.
- Berhanu, G. (2006d). *Framgångsfaktorer för ökad delaktighet och jämlikhet (En litteraturöversikt på organisations- och systemnivå, Specialpedagogiska institutet).*
- Berhanu, G. ; Beach, D. (2006). Focusing crimes of honour through drama. *Journal of Educational Research and Reviews.* 1 (9) s. 319-327.

- Berhanu, G. (2007). Black Intellectual Genocide: An Essay Review of IQ and the Wealth of Nations. *Education Review*. 10 (6)
- Berhanu, G. (2008a). *Utvärdering av projektet Ung & Skapande: Röda Sten Kulturförening*. Göteborg: University of Gothenburg.
- Berhanu, G. (2008b). Ethnic Minority Pupils in Swedish Schools: Some Trends in Over-Representation of Minority Pupils in Special Educational . *SIG 21 Learning and Teaching in Culturally Diverse Settings: Biennial Meeting for Special Interest Group 10, 15 and 21 Social Interaction, Learning and Diversity: May 19-20 in Gothenburg, Sweden*.
- Bergström, G & Boreus, K. (2005) Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys. Lund. Studentlitteratur
- Berndtsson, I. (2005a). Tekniska hjälpmedel, synskadade och samhället. *Med livsvärlden som grund : bidrag till utvecklandet av en livsvärldsfenomenologisk ansats i pedagogisk forskning*, red. Jan Bengtsson. Lund: Studentlitteratur. s. 81-103.
- Berndtsson, I. (2005b). Vision 2005 – Vart är forskningen på väg?. *Nya Synvärlden*. (2) s. 7-9.
- Berndtsson, I. (2006). The complexity of learning to use a long cane. *12th International Mobility Conference, 27/11-1/12 2006, Hong Kong, Kina*.
- Berndtsson, I. ; Claesson, S. ; Friberg, F. ; Cleasson, S. (2007a). Issues about Thinking Phenomenologically while Doing Phenomenology. *Journal of Phenomenological Psychology*. 38 (2) s. 256-277.
- Berndtsson, I. ; Axelsson Lindh, L. ; Nielsen, E. (2007b). Dela och utveckla kunskap: Workshop i O&F. *Nya Synvärlden*. (1/2007) s. 17-19.
- Berndtsson, I. (2007c). Orientering och förflyttning i ett inkluderande samhälle. *Nya Synvärlden*. (1/2007) s. 24–27.
- Berndtsson, I. (2007d). Tröskeln till ett liv utan syn. *Äldre i centrum*. (3/2007) s. 10–12.
- Berndtsson, I. ; Persson, B. ; Ullstadius, E. (2007e). Specialpedagogik. Temaintroduktion. *Pedagogisk Forskning*. årg12 (2/2007) s. 3.
- Berndtsson, I. ; Kroksmark, U. (2008). *Kunskapsutveckling inom synområdet. teorier och metoder inom rehabilitering/habilitering öfr personer med synnedsättning eller blindhet*. Vällingby: Hjälpmedelsinstitutet.
- Ekström, P. (2004). *Makten att definiera : en studie av hur beslutsfattare formulerar villkor för specialpedagogisk verksamhet*. Göteborg: Göteborg University.
- Emanuelsson, I. (1983). *Verksamhet bland elever med svårigheter eller arbete medelevers svårigheter? En kunskapsöversikt*. Stockholm: Skolöverstyrelsen.

Emanuelsson, I. Persson, B. & Rosenqvist, J. (2001) Forskning inom det specialpedagogiska området. En kunskapsöversikt. Stockholm: Skolverket.

Emanuelsson, I. ; Haug, P. ; Persson, B. (2004a). Different policy rhetorics and school reality. *Contextualising Inclusive Education: Evaluating Old And New International Paradigms*, red. D. Mitchell. London: Routledge Falmer .

Emanuelsson, I. (2004a). Integrering/inkludering i svensk skola. I J. Tøssebro (red.) *Integrering och inkludering*. s. 101–120. Lund: Studentlitteratur.

Emanuelsson, I. ; Haug, P. ; Persson, B. (2005). Inclusive education in some Western European countries: different policy rhetorics and school realities. In D. Mitchell (Ed.) *Contextualising Inclusive Education: Evaluating old and new international Perspectives*. s. 114-138. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.

Emanuelsson, I. (2006). Betyget godkänd i en obligatorisk skola för alla. I E. Forsberg & E. Wallin (red.) *Skolans kontrollregim – ett kontraproduktivt system för styrning?*. s. 46-60. Stockholm: HLS förlag.

Emanuelsson, I. (2007). Inkluderande undervisning – förutsättningar och villkor. I B. Andersson & L. Thorsson (red.). *Därför inkludering*. s. 10-23. Härnösand: Specialpedagogiska institutet.

Enheten för specialpedagogik (u.å./09) Hämtad den 4 maj 2009, från <http://www.ipd.gu.se/enheter/spec/> , 20090504

Egelund, N. ; Haug, P. ; Persson, B. (2006). *Inkluderande pedagogik i skandinaviskt perspektiv*. Stockholm : Liber, 2006

E-publicera, (u.å./09) Hämtad den 8 dec 2008, från <http://www.ub.gu.se/sok/gupea/>

Falkman, K. W. ; Roos, C. ; Hjelmquist, E. (2007). Menatizing skills of non-native, early signers: A longitudinal perspective. *European Journal of Developmental Psychology*. s. 178-198.

Fejan Ljunghill, L. (2006). Utländska och inhemska röster om pedagogiks forskning. *Pedagogiska magasinet*, 1/2006, 54-61

Forskning, forskningsmiljö: specialpedagogik (u.å./09) Hämtad den 4 maj 2009, från <http://www.ipd.gu.se/enheter/spec/forskning/>

Forsmark, S. ; Ahlberg, A. (2006). *Dialogen som redskap för att matematikdidaktisk kompetens*. (Interna Rapporter vid IPD, Göteborgs universitet, nr 06:08).

Forsmark, S. (2007). Elevernas perspektiv på lärande i matematik. I L. Östergaard Johansen (Red.), *Mathematics Teaching and Inclusion*. s. 111-122. Aalborg : Aalborg Universitet.

Franke, A. ; Arvidsson, B. ; Gustafsson, B. (2007). *Högskolepedagogisk handledning. Erfarenheter av pedagogisk förnyelse vid Högskolan i Halmstad (Forskning i Halmstad, nr 12. Högskolan i Halmstad)*.

Göteborgs Universitet, (2009a) Utbildningsplan, Speciallärarprogrammet. Hämtad den 4 maj 2009, från http://www.ipd.gu.se/digitalAssets/1270/1270333_UtbildnplanSpeclarex_SFS2008_132t_UFLbeslut_090304.pdf

Göteborgs Universitet, (2009b) Utbildningsplan, Specialpedagogprogrammet. Hämtad den 4 maj 2009, från http://www.ipd.gu.se/digitalAssets/1270/1270349_Utbildnplan_Specpedex_SFS2007_638t_UFLbeslut_090304.pdf

Hellström, T. (1999) Vetenskapen och samhället. I Allwood, M & Erikson, M-G, (red) Vetenskapsteori för psykologi och andra samhällsvetenskaper (s.174-197) Lund. Studentlitteratur.

Hjärne, E. ; Säljö, R. (2004). 'There is something about Julia' - Symptoms, categories, and the process of invoking ADHD in the Swedish school. A case study. *Journal of Language, Identity, and Education*. 3 (1) s. 1-24.

Jakobsson, I-L. (2004a). Complementary perspectives and positions – Communication and co-operation in school situations of pupil with a medical diagnosis. *Paper presented at The Research Conference of ECER 2004. Crete..*

Jakobsson, I-L. (2004b). *Någon till hands när ingen annan lyssnar. Utvärdering av projektet Lokalt Barnombud i Lerum*. Göteborg: Rädda Barnen.

Jakobsson, I-L. (2005a). *Funktionshinder och specialpedagogik. Utvärdering av kompetensutveckling i specialpedagogik genom tre universitetskurser vid institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet (ett Skolverksuppdrag). (Specialpedagogiska institutets rapporter och uppsatser) .*

Jakobsson, I-L. (2005b). Hem och skola i samverkan. *Paper presenterat vid konferensen Samverkan-Samhörighet-Särskil(j)d*. Göteborg 2005.

Jakobsson, I-L. (2005c). Co-operation between different actors involved in school situations of pupils with a medical diagnosis. . *Paper presented at the Conference of European Academy of Childhood Disability. Monaco 2005.*

Jakobsson, I-L. (2005d). Critical Incidents for Inclusion – Inclusive and exclusive pedagogical strategies in school practice. *Paper presented at the European Educational Research Association, Dublin, Ireland. 2005.*

Jakobsson, I-L. (2006). Perspectives on education for individuals with Batten disease. . *Paper presented at the 1st International Education Conference on Batten Disease, Örebro. 2006.*

Jakobsson, I-L. (2007a). *Föräldrakraft. En studie om implementering av ett föräldrastödsprogram i Bergsjön, Linnéstaden, Mark och Orust. (FoU i Väst/GR Rapport 6:2007)*. Göteborg: Göteborgsregionens kommunalförbund (GR).

- Jakobsson, I-L. (2007b). *Föräldrakraft. En studie om implementeringen av ett föräldrastödsprogram i Bergsjön, Linnestaden, Mark och Orust*. Göteborg: FoU i Väst/GR Rapport:6:2007.
- Klasson, J-Å. (2007). Kritiskt perspektiv och normativ argumentation. *Psykologisk Pædagogisk Rådgivning (TEMA Inkluderende pædagogik i Norden)*. 3/2007 s. 225-235.
- Lundgren, M. (2001). En bild av SiS skolverksamhet 2001. *Statens Institutionsstyrelse*. Stockholm: SIS.
- Lundgren, M. (2002). Effective co-operation between schools, and health and social services in the field of special educational needs.”. *NFPF 2002, Tallin, Estland*.
- Lundgren, M. (2003a). “Proactive and reactive work – collaboration as idea and problem with children and youth at risk.”. *Universitetet i Bremen , Tyskland, 2003*.
- Lundgren, M. ; Persson, B. (2003b). *Barn och unga i riskzonen. Samverkan och förebyggande arbete*. Stockholm: Svenska Kommunförbundet.
- Lundgren, M. (2004). ”The social construction of children at risk.”. *NFPF 2004, Island* .
- Lundgren, M. (2006a). *Från barn till elev i riskzon : en analys av skolan som kategoriseringsarena*. Växjö : Växjö University Press, 2006
- Lundgren, M. (2006b). *Från barn till elev i riskzon. En analys av skolan som kategoriseringsarena*. Växjö: Växjö University Press.
- Lundgren, M. (2008a). Omedvetet bemötande? – genusperspektiv i förskola/fritidshem/skola, fältarbete, barn –och ungdomspsykiatri. *Att göra skillnad – könsperspektiv i socialt arbete med barn och ungdomar*. Stockholm: Allmänna barnhuset.
- Lundgren, M. (2008b). “Why do young people drop out of upper secondary school?”. *IASSW Congress, juli 2008, Durban, Syd Afrika*.
- Lundgren, M. (2008c). “Att göra skillnad” – könsperspektiv i socialt arbete med barn och ungdomar” . *Forskningscirkel/seminarie, oktober 2008. Poster: ”Omedvetet bemötande?” Allmänna Barnhuset/FoU i Väst, Stockholm..*
- Nielsen, C. (2005). *Mellan fakticitet och projekt. Läs- och skrivsvårigheter och strävan att övervinna dem*. Göteborg: Göteborg University.
- Nilholm, C. (red).(2007). *Reflektioner kring specialpedagogik: sex professorer om forskningsområdet och forskningsfronterna*, Stockholm, Vetenskapsrådet.
- Patel, R. och Davidsson, B., (1994). *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund:Studentlitteratur
- Persson, B. ; Asp-Onsjö, L. (2000). Selected reports concerning the usage of IEP. *Skolverket*. PM s. 25. Göteborg: University of Gothenburg.

- Persson, B. (2001). *Elevers olikheter och specialpedagogisk kunskap*. Stockholm. Liber.
- Persson, B. (2004a). Vart är specialpedagogiken på väg? - Ett försök till positionsbestämning av det specialpedagogiska kunskapsområdet i Sverige. *Specialpaedagogisk praksis : indspil og udspil*, red. Niels Egelund. København: Danmarks Paedagogiske Universitets Forlag.
- Persson, B. (2004b). Specialpedagogik och dokumentation i en skola för alla. En fråga om likvärdighet, rättvisa eller rättigheter? . *Utbildning och Demokrati*. 13 (2) s. 97-113.
- Persson, B. (2006a). Pathways to Inclusion: a guide to staff development. Review essay. *European Educational Research Journal*. 5 (2) s. 152-159.
- Persson, B. (2006b). Elever med funktionsvanskeligheter og specialpædagogisk støtte. *Egelund, N. (red). Specialundervisningens nye vilkår*. Köpenhamn: Kroghs Forlag.
- Persson, B. ; Holmström, C. ; Johansson, I. (2006c). *På andras villkor - Skolans möte med elever med funktionshinder*. ISBN
- Pettersson, I. ; Berndtsson, I. ; Appelros, P. (2005). Lifeworld perspectives on assistive devices: Lived experiences of spouses of persons with stroke. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*. 12 (4) s. 159-169.
- Regeringskansliet (2007) Speciallärarutbildningen återinförs, Hämtad den 4 maj 2009, från <http://www.regeringen.se/sb/d/9076/a/81477>
- Roos, C. (2004). *Skriftspråkande döva barn : en studie om skriftspråkligt lärande i förskola och skola*. Göteborg: Göteborg University.
- Rosenqvist, J., Nilsson, E., Eriksson, I. & Ekberg, F. (1995). *Särskolan i Kronobergs läns landsting: En extern utvärdering*. Lunds universitet: Pedagogiska rapporter, nr 67.
- Rosenqvist, J. (1995) *Specialpedagogiska forskningsmiljöer: En analyserande översikt.*, Specialpedagogiska rapporter, 5, Mölndal Göteborgs universitet, Institutionen för specialpedagogik
- Siljehag, Eva, 2007, Igenkännande och motkraft: Förskole- och fritidspedagogikens betydelse för specialpedagogiken - En deltagarorienterad studie (Recognition and Counter power).
- Stangvik, G. (1994). *Undersökning om specialpedagogisk forskning*. Rapportering/Dnr 94:82. Stencil. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2008b). *Särskilt stöd i grundskolan. En sammanställning av senare års forskning och utvärdering*. Stockholm: Fritzes
- SOU 1999:63. Att lära och leda. (Lärarytbildningskommitténs slutbetänkande/LUK 99.) Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Stukát, K-G. (2005). *Såsom i en spegel-Specialpedagogisk utveckling under 80 år reflekterad i Nordisk Tidsskrift för Specialpedagogik och dess föregångar Hjälpskolan- Sarskolen- Vaernes skolen*. Stockholm: Nordiska Förbundet för Specialpedagogik.

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Tideman, M. ; Ahlberg, A. ; Rosenqvist, J. et al. (2007). Detta är ingen skola för alla. *Göteborgs-Posten*, 2007-06-10.

Wingård, B. ; Ahl, A. ; Hill, A.; Malmgren, L-L. Nilholm, C. (2006). *Specialpedagogik inom lärarutbildningen – En kartläggning utifrån kursplanerna inom de svenska lärarutbildningarna. Rapport från Utbildnings- och forskningsavdelningen, Lärarhögskolan i Stockholm.*

Bilaga 1. Exempel på analysmodellen

Med dessa exempel vill jag illustrera hur tillvägagångssättet i arbetet med innehållsanalysen genomförts.

Exempel 1:

1. Dialogen som redskap för att matematikdidaktisk kompetens. (Interna Rapporter vid IPD, Göteborgs universitet, nr 06:08)
Forsmark, Susy; Ahlberg, Ann
Rapport, 2006

Denna rapport är en intern rapport som är en utvärdering samt analys som belyser ett utvecklingsarbete av en kurs på universitetet. Diskussionen är både om eleverna i grupp samt på organisationsnivå. Så detta exempel har enligt mig koppling till kodenheterna, matematik, utvecklingsarbete samt förhållningssätt. Matematik eftersom rapporten behandlar matematikdidaktisk kompetens. Utvecklingsarbete eftersom den ger ett exempel på hur ett utvecklingsarbete kan gå tillväga. Dialogen som redskap handlar om hur pedagogen förhåller sig till dialogen i sin undervisning, därmed kopplingen till förhållningssätt.

	Förskola	Förskoleklass	Skolbarn- omsorg	Grundskola	Specialskola/Sä- rskola	Gymnasium	Universitet	Vuxen- utbildning	Generellt
Specialpedagogik allmänt									
Matematik							X		
Språk, skriv och läsinlärning									
Analys									
Åtgärder									
Handledning/ Samtalspartner									
Utvärdering/ Utvecklingsarbete							X		
Förhållningssätt							X		
Övrigt									

Figur 1 . Exempel på hur kodschemat används. Forsmark, Ahlberg (2006) i förhållande till de delmål som GU har för utbildningen till specialpedagoger/speciallärare

Individnivå	
Gruppenivå	X
Organisationsnivå	X
Systemnivå	
Generellt	

Tabell 1. Exempel på hur tabellen används. Forsmark, Ahlberg (2006) i förhållande till individ, grupp samt organisationsnivå.

Exempel 2:

Mellan fakticitet och projekt. Läs- och skrivsvårigheter och strävan att övervinna dem

Nielsen, Cecilia

Doktorsavhandling, 2005

Här är det enskilda elever på i åk 1-9 som undersöks. Fokus är på hur eleverna själva utvecklar egna strategier för att överkomma sina läs och skrivsvårigheter. Denna avhandling har jag placerat i kodenheten , språk skriv och läsinlärning eftersom det är huvudfokuset. De strategier barnen utvecklar är ju en åtgärd för att komma till rätta med läs och skrivsvårigheterna. Därför placerar jag denna avhandling även i kodenheten åtgärder. Avhandlingen handlar om dessa frågeställningar på individnivå.

	Förskola	Förskoleklass	Skolbarn- omsorg	Grundskola	Specialskola/Sä- rskola	Gymnasium	Universitet	Vuxen- utbildning	Generellt
Specialpedagogik allmänt									
Matematik									
Språk, skriv och läsinlärning				x					
Analys									
Åtgärder				x					
Handledning/ Samtalspartner									
Utvärdering/ Utvecklingsarbete									
Förhållningssätt									
Övrigt									

Figur 2. Exempel på hur kodschemat används. Nielsen (2005) i förhållande till de delmål som GU har för utbildningen till specialpedagoger/speciallärare

Individnivå	x
Gruppenivå	
Organisationsnivå	
Systemnivå	
Generellt	

Tabell 2. Exempel på hur tabellen används. Nielsen (2005) i förhållande till individ, grupp samt organisationsnivå.

